

Pla integral de **seguretat**
de les **persones grans**,
2015-2018

Generalitat de Catalunya
Departament d'Interior

ÍNDEX

1. El valor de les persones grans a la nostra societat
2. Evolució de la piràmide d'edat a Catalunya
3. La seguretat de les persones grans
4. La recerca sobre la victimització de les persones grans
5. Marc jurídic
6. La resposta a la necessitat creixent de seguretat entre les persones grans. El camí cap al Pla integral de seguretat de les persones grans 2015-2018
7. Una proposta de seguretat integral de les persones grans
8. Actuacions
9. Mitjans
10. Coordinació, seguiment i avaluació del Pla

1. El valor de les persones grans a la nostra societat

Una societat democràtica avançada és una societat que valora les persones com a titulars de drets i deures i que les col·loca al capdavant de tots els seus objectius. És, a més, una societat que reconeix un tracte digne i respectuós per a cadascun dels seus ciutadans i ciutadanes, i que té en compte que no existeix una dignitat específica per a cada etapa de la vida, sinó que la dignitat de totes les persones és sempre la mateixa, en qualsevol moment de la seva vida. Perquè la dignitat no té edat i constitueix un patrimoni inalienable de tots els éssers humans.

En conseqüència, una societat madura ha de garantir el bon tracte i el respecte a les persones grans que hi conviuen, perquè les persones grans, com la resta de persones de la societat, tenen dret a viure amb dignitat i seguretat, a prendre decisions lliures i que les administracions públiques desenvolupin estratègies encaminades a garantir l'exercici d'aquests drets. A més, les persones grans aporten valors positius al conjunt del grup i a la societat a la qual pertanyen, donat que fan créixer la seva comunitat en coneixement, experiència, tranquil·litat, saviesa, estabilitat i valors humans.

Per tant, una societat avançada i madura és una societat que té en compte el valor de les persones grans, que promou el seu rol actiu, que les estima i que les sap tractar amb dignitat i respecte.

Fer-se gran no és només la pèrdua de la joventut, sinó una nova manera de vida, una situació nova on es fa un ús diferent de la vida i on la persona gran té dret al lliure desenvolupament de la seva personalitat.

El desenvolupament de la personalitat implica que la persona gran ha de poder exercir amb llibertat i responsabilitat els seus propis drets, tal com preveu la Carta de drets i deures de la gent gran de Catalunya, que recull expressament la dignitat, la independència, l'autorealització, l'assistència i la participació com a drets inherents a les persones grans que viuen a Catalunya. També l'Estatut

d'autonomia de Catalunya recull com a drets de les persones grans, en el seu article 18, el dret de les persones grans a viure amb dignitat, lliures d'explotació i de maltractaments i de discriminació per raó d'edat.

La seguretat esdevé, així, un element essencial perquè les persones grans se sentin en un entorn de confiança que els permeti l'exercici lliure dels seus drets i el desenvolupament de la seva personalitat i de la seva consciència personal. La seguretat constitueix un requisit *sine quan non* per a l'existència d'entorns que possibilitin el gaudi pacífic dels drets fonamentals, socials i democràtics. En aquest sentit, el Pla general de seguretat de Catalunya 2014-2015, aprovat per Acord de Govern de 8 d'abril de 2014, ja estableix objectius estratègics destinats a incidir en l'esfera de risc i seguretat de les persones grans.

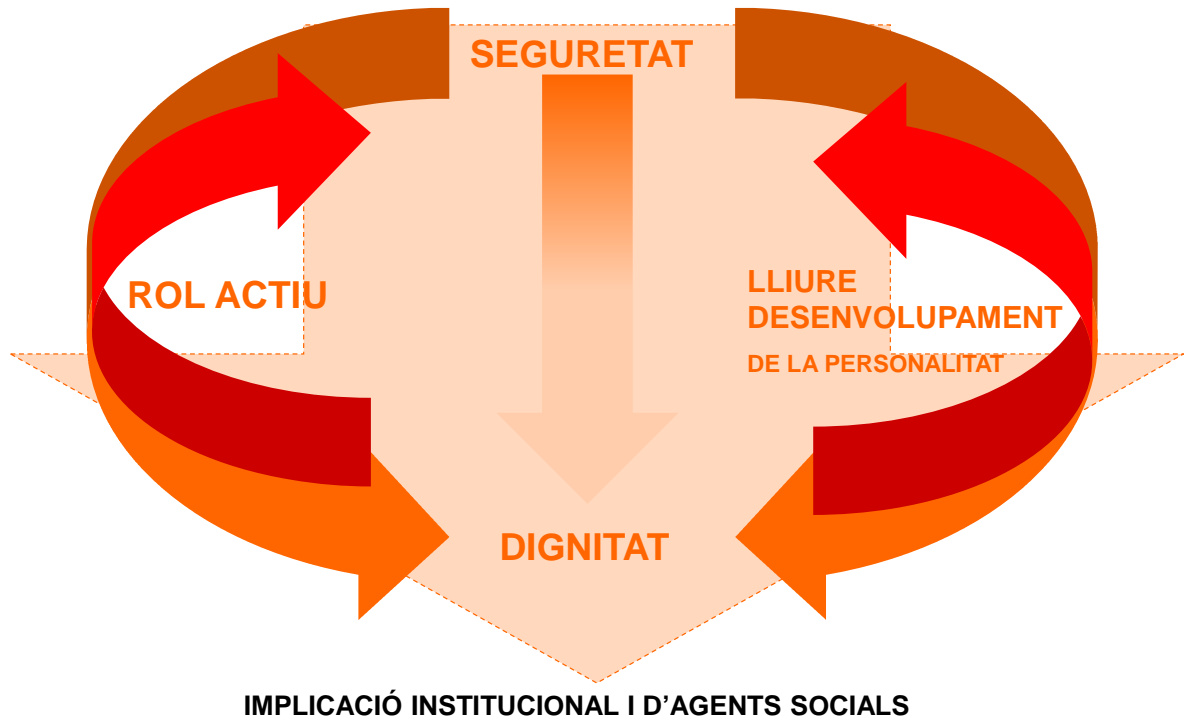
Els poders públics de Catalunya tenen l'obligació de garantir la seguretat efectiva de les persones grans per tal que aquestes trobin la seva tranquil·litat i autorealització personal, facilitant la seva participació activa en la societat. L'article 40.6 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, estableix que els poders públics han de garantir la protecció de les persones grans perquè puguin portar una vida digna i independent i participar en la vida social i cultural, i al mateix temps, altres preceptes estatutaris atribueixen a la Generalitat de Catalunya competències suficients en matèria de seguretat que permeten fer efectiu el mandat estatutari esmentat.

Des de les institucions públiques s'ha de garantir l'existència de mecanismes de col·laboració i coordinació eficaços entre totes les institucions i agents socials per tal d'aconseguir que el resultat global de la intervenció de tots constitueixi un servei de la màxima qualitat per a les persones grans. Aquesta actuació conjunta establirà els mecanismes adients per integrar les persones grans en el teixit social per tal d'evitar-ne l'aïllament.

Per aquesta raó, des dels estaments públics s'ha de contribuir a crear una consciència col·lectiva perquè les persones grans visquin amb la mateixa seguretat i amb els mateixos drets i la mateixa dignitat que la resta de persones i

d'aquesta manera, s'aprofitei també la saviesa i l'enriquiment que les persones grans aporten a la societat catalana.

PLA INTEGRAL DE SEGURETAT DE LES PERSONES GRANS (PISPG)

2. Evolució de la piràmide d'edat a Catalunya

La franja de població que es pot qualificar com a “persones grans”, situada a partir de l'edat de jubilació, 65 anys, pot constituir un grup especialment vulnerable, bàsicament per l'alta probabilitat de pèrdua progressiva de les capacitats físiques, cognitives i, en alguns casos, també econòmiques.

A Catalunya, la població actual de persones amb 65 anys o més és d'1.334.472, la qual cosa suposa un 17,94% de la població total. Aquesta xifra percentual és encara més gran quan es fa referència a la població femenina per sobre de 65 anys, que ascendeix al 20,22% de la població total de dones a Catalunya.¹

Cal remarcar, a més, que existeix una tendència clara a l'envelliment poblacional. D'acord amb la Projecció de població mundial feta per l'Organització de les Nacions Unides l'any 2013, s'estima que l'any 2050 un de cada tres espanyols tindrà més de 65 anys.

Aquesta tendència a l'envelliment poblacional queda clarament reflectida a les dades demogràfiques de Catalunya, on l'any 1991 el percentatge de població amb 65 anys o més era del 14,31%, l'any 2003 del 17% i l'any 2013 va augmentar fins al 17,94%.² Darrerament, les projeccions de població per al període 2013-2051 fetes per l'Institut d'Estadística de Catalunya han confirmat aquesta tendència, ja que l'escenari de creixement que es considera més probable preveu que la població més gran de 65 anys arribi al 21,92% l'any 2026 i al 30,83% l'any 2051.³

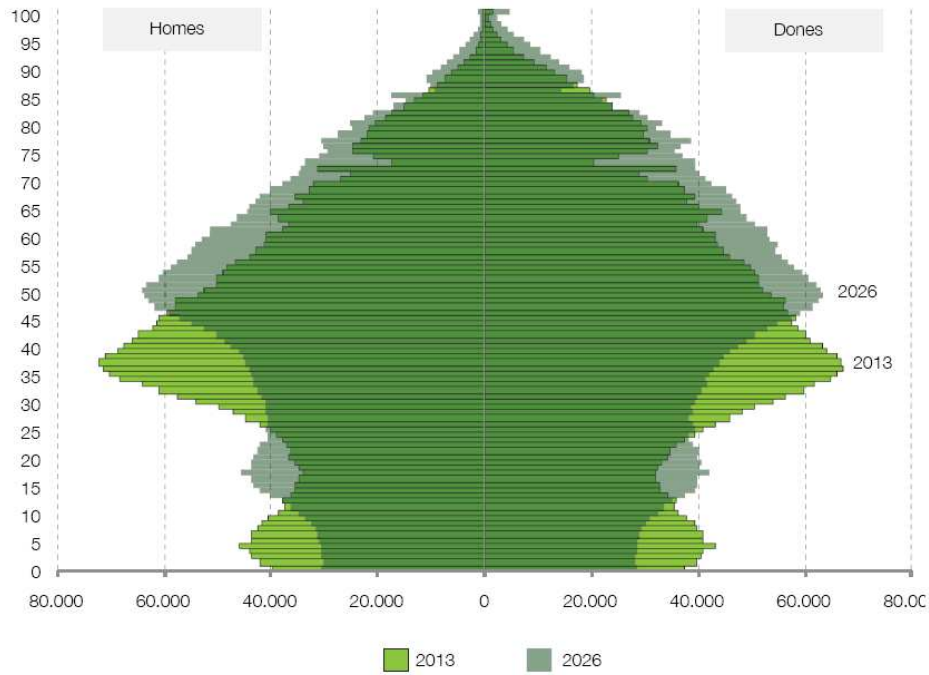
¹ Dades obtingudes de l'Anuari estadístic de l'Institut d'Estadística de Catalunya. Any 2013.

² Dades obtingudes de l'Anuari estadístic de l'Institut d'Estadística de Catalunya. Anys 1991, 2003 i 2013.

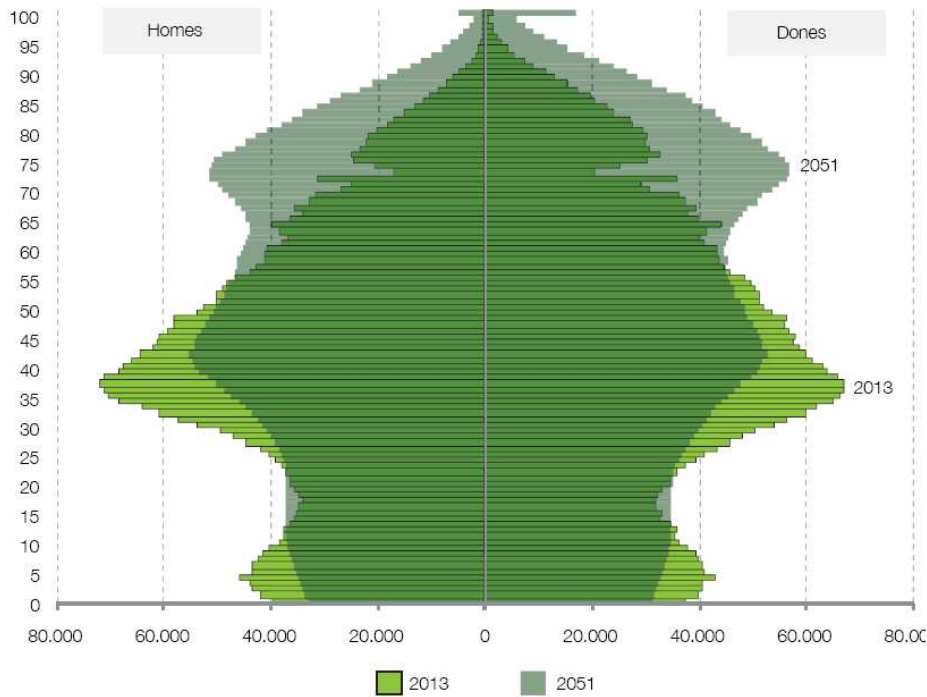
³ <http://www.idescat.cat/cat/idescat/publicacions/cataleg/pdfdocs/pp2013-2051pr.pdf>

Piràmide de població. Catalunya. 2013 i 2016 (Escenari mitjà)

Piràmide de població. Catalunya. 2013 i 2051 (Escenari mitjà)

Font: Institut d'Estadística de Catalunya. Projeccions de població 2013-2051

	2009	2010	2011	2012	2013
Total població	7.475.420	7.512.381	7.539.618	7.570.908	7.553.650
Total població 65 anys i més	1.217.519	1.239.163	1.265.459	1.287.521	1.309.023

Font: Institut d'Estadística de Catalunya

3. La seguretat de les persones grans

Les polítiques de seguretat

La seguretat en els nostres dies consisteix a garantir que les persones puguin dur a terme lliurement les seves activitats quotidianes sense atacs contra els seus drets i béns, amb independència que aquests atacs provinquin d'accions humanes il·lícites, voluntàries o imprudents, o d'accidents o desastres naturals.

Les persones grans es poden trobar amb més freqüència que altres franges d'edat en situació de vulnerabilitat a causa de la disminució de la seva capacitat física i, en alguns casos, intel·lectual, que els pot convertir en dependents de terceres persones per al desenvolupament normal de les seves activitats quotidianes. Aquesta situació les fa molt més vulnerables a qualsevol agressió o accident que puguin patir tant per part de les persones amb què es relacionen de manera quotidiana com de tercers aliens al seu cercle social. És a dir, ser víctima d'un delictes o un incendi a la llar té, normalment, molt més impacte en la vida d'una persona gran que en la d'una persona situada en una franja d'edat inferior perquè la disminució de la capacitat de resposta i de refer-se de la incidència converteixen aquests processos en molt més dramàtics. És per això que la seguretat de les persones grans ha de ser un objectiu nuclear de les polítiques públiques.

La seguretat de les persones grans significa, doncs, la possibilitat de dur a terme les activitats quotidianes lliure de qualsevol tipus d'agressió externa, sigui humana o natural, i amb dignitat. A més, quan es produeixen agressions o accidents a les persones que integren aquest col·lectiu, tenen un impacte notable pel que fa a intensitat i a durada, per la qual cosa la necessitat d'organitzar un sistema de seguretat que impedeixi que els atacs externs o els accidents es produeixin té encara una incidència superior. Així, les polítiques de seguretat adreçades a aquest sector s'han de centrar necessàriament en la prevenció, és a dir, han de tenir com a objectiu detectar situacions de risc i intervenir perquè el risc no s'acabi convertint en dany. Una intervenció quan la persona ha estat víctima d'un atac o

d'un accident no evita el dany sofert per la persona. No hi ha dubte, doncs, que les polítiques en aquest àmbit han de ser proactives, atentes a les situacions de vulnerabilitat i amb intervencions efectuades en fases inicials dels problemes.

De tota manera, l'actuació reactiva resulta també transcendent per dos motius fonamentals:

- a) La reacció davant els actes delictius soferts per persones grans és imprescindible perquè mostra que aquests delictes són tan mereixedors d'investigació, detenció i processament dels seus autors com qualsevol altre. És a dir, una manca de reacció o una reacció tèbia de la policia davant de delictes dels quals són víctimes les persones grans significaria que la societat, les institucions no els consideren de la mateixa gravetat que els soferts per persones situades en altres franges d'edat. En el fons seria acceptar que les persones grans són ciutadans de segona categoria, cosa inacceptable en qualsevol societat políticament sana i democràtica.
- b) La reacció pot aconseguir —de fet, ha d'anar adreçada a aconseguir— que els efectes de la infracció o de l'accident tinguin les menors conseqüències possibles per als afectats. Una bona actuació reactiva pot disminuir l'impacte dels fets, factor que implica fer més portadora la situació, qüestió gens menyspreable en aquests casos. Un bon acompanyament de les persones grans un cop és irreversible el fet negatiu que ha afectat la seva seguretat, informant-les de les accions a seguir i cercant els serveis que els poden ajudar a recuperar la situació d'equilibri i tranquil·litat, pot constituir un gran servei que millori la seva qualitat de vida.

En conseqüència, les polítiques de seguretat per a les persones grans han d'anar adreçades a la prevenció, però articulant també mecanismes adequats de resposta quan es produeixin atacs contra els seus drets i, si és el cas, perseguint-ne els autors com en la resta de delictes que afecten persones pertanyents a altres franges d'edat.

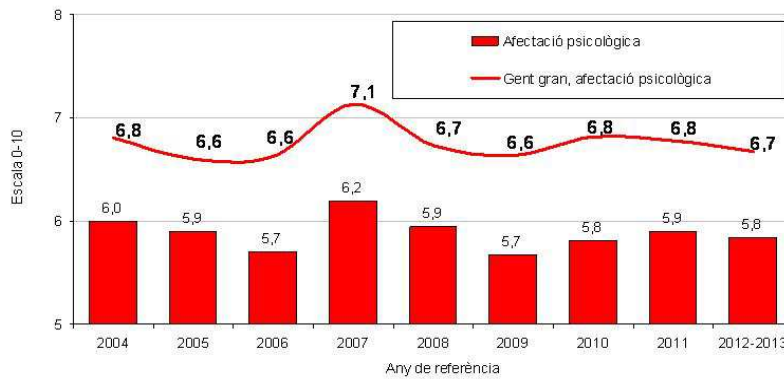
La por al delicte i la percepció d'inseguretat

L'Enquesta de seguretat pública de Catalunya confirma el major impacte del delicte en les persones grans, en mostrar amb claredat com les persones grans manifesten patir un nivell d'afectació psicològica superior a les persones pertanyents a altres grups d'edat (comparativa edicions ESPC 2004 a 2013).

És important, doncs, tenir present els sentiments de **por al delicte i d'inseguretat de les persones grans, ja que els estudis i enquestes demostren que augmenten amb l'edat**. Aquests estudis també mostren com a factors que incideixen molt directament en la seguretat de les persones la seva integració social o el seu aïllament. Dit d'una altra manera, la gent que té unes relacions socials fluïdes amb les persones del seu entorn se sent més segura que les persones que viuen més aïllades, amb contactes únicament esporàdics amb altres. Les persones grans poden, en funció de la seva situació de dependència o mobilitat, veure sensiblement reduïdes o limitades les seves relacions socials, cosa que no afavorirà el seu sentiment de seguretat. És a dir, si es tenen en compte tots aquests factors (edat, probable aïllament social), la seguretat subjectiva és un factor clau en les persones grans i s'ha de tenir present i prestar-li l'atenció deguda per mantenir-la dins de límits que els permetin dur a terme les seves activitats quotidianes amb normalitat.

Afectació psicològica associada a la victimització, 2004 – 2013
 Valoracions mitjanes. Escala de 0 a 10

L'afectació psicològica de la victimització és nítidament superior entre la gent de 65 anys i més.

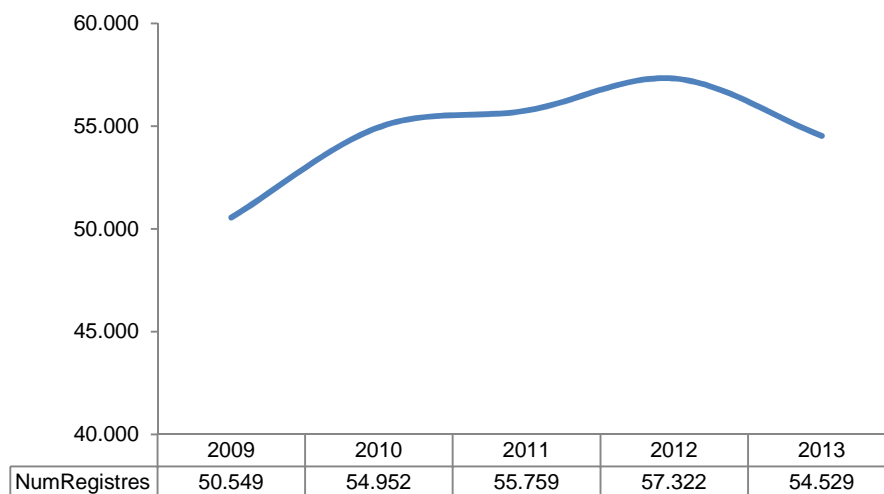

Font: ESPC

Victimització de les persones grans

La tendència de la victimització (persones que són víctimes d'un delicte) dels darrers anys mostra una certa tendència a l'alça, ja que si el nombre de persones grans que l'integren augmenta progressivament, és lògic que el nombre de persones victimitzades també augmenti.

Fets penals patits per persones de 65 o més anys

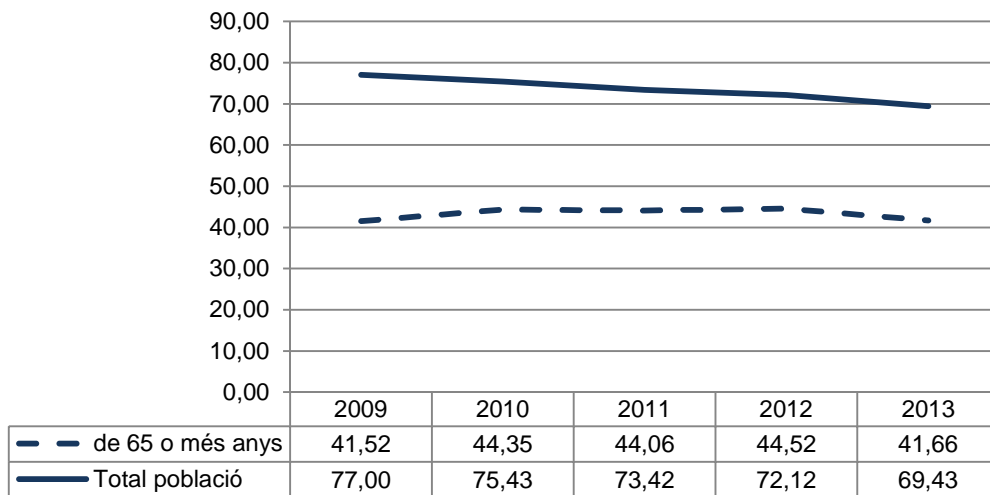
Font: Gabinet de Seguretat a partir de dades de la DSIP (CGTPS-DGP)

Entre el 2009 i el 2012 s'ha produït un augment **moderat** dels fets penals patits per víctimes d'aquestes edats. Tot i que el darrer any la xifra es va reduir, la dada del 2013 encara era més alta que la del 2009.

Ara bé, per l'efecte de l'envelliment de la població ja esmentat, el nombre de delictes per cada 1.000 persones grans de l'any 2013 és gairebé el mateix que el de l'any 2009. Però si es compara l'evolució dels delictes soferts per les persones grans amb el total de la població, es comprova que en el conjunt de la població es produeix un descens continuat i més elevat del nombre de delictes, la qual cosa posa en evidència la necessitat d'intervenir en la franja d'edat de 65 anys o més. És a dir, mentre en el total de la població el nombre de fets per 1.000 habitants ha baixat de manera continuada, en les persones grans l'any 2013 s'ha tornat a un nombre similar al de 2009, després de tres anys amb un nombre més elevat.

Evolució del nombre de fets per cada 1.000 habitants

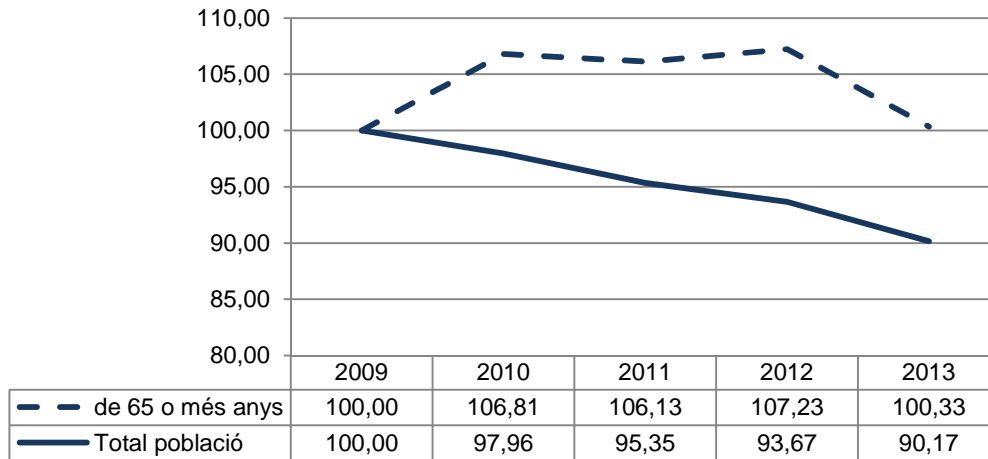

Font: Gabinet de Seguretat a partir de dades de la DSIP (CGTPS-DGP)

Si es compara el nombre de fets per cada 1.000 habitants en relació amb les persones grans i amb el total de la població en un mateix gràfic, partint d'una base 100, la diferència és molt evident.

Evolució del nombre de fets per cada 1.000 habitants - Base 100

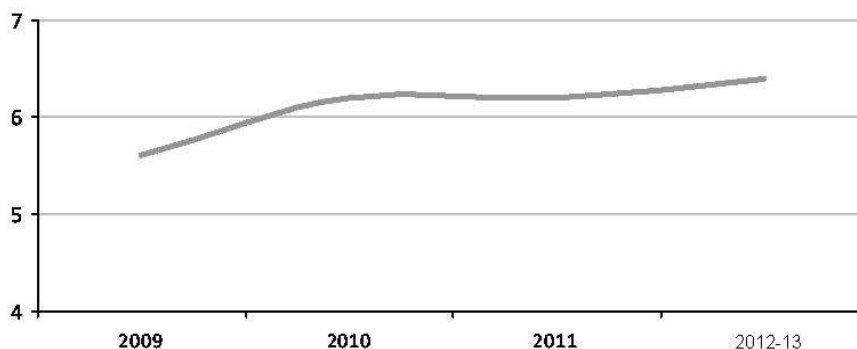
Font: Gabinet de Seguretat a partir de dades de la DSIP (CGTPS-DGP)

El record espontani de victimització de l'Enquesta de seguretat pública de Catalunya mostra amb una mica més de claredat la tendència creixent de la victimització de la gent gran en nombres absoluts.

El record espontani de la victimització delictiva, 2009 – 2013

Formulació de la pregunta: *Recorda si els darrers dotze mesos (...) ha estat víctima d'algun delictes (robatori, atracament, agressió...)?*

	2009	2010	2011	2012-13
> 65	5,6	6,2	6,2	6,4

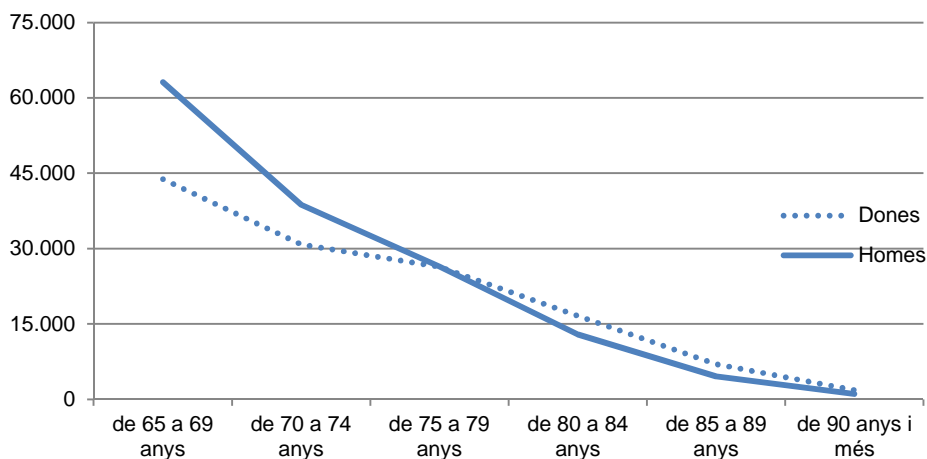
Anyen el que s'ha experimentat la victimització. Font: ESPC

Aquest record espontani de victimització fa referència a la primera resposta dels entrevistats quan són preguntats si l'any anterior han estat víctimes d'algun delictes, sense fer referència a tipologies específiques, que són esmentades en preguntes posteriors. És un molt bon baròmetre de l'evolució de la victimització perquè, d'una banda, implica una certa afectació de l'experiència de victimització (el fet continua viu en la memòria) i, a més, correlaciona bé amb l'evolució de la percepció de seguretat. Les dades finals del total dels delictes (els que es constaten després de preguntar explícitament si s'ha estat víctima de tipologies concretes de delictes) confirma la tendència, ja que va augmentar del 8,5% l'any 2004 a l'11,1% l'any 2013.

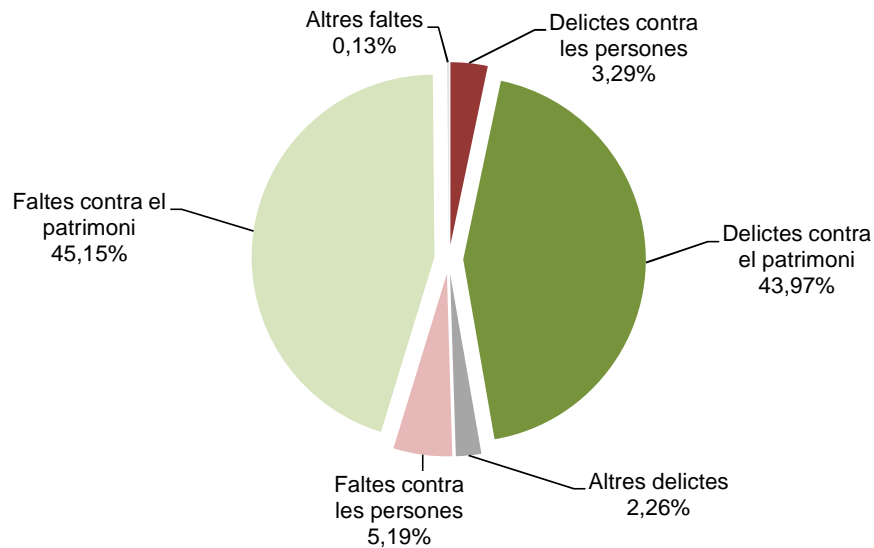
Pel que fa al gènere de les víctimes de delictes, segons les dades policials, entre els 65 i els 74 anys hi ha una major victimització entre els homes que entre les dones i, a partir d'aquesta edat, són les dones les que presenten xifres més elevades de victimització.

**Fets penals patits per persones de 65 o més anys,
per grup d'edat i sexe (acumulat 2009-2013)**

Font: Gabinet de Seguretat a partir de dades de la DSIP (CGTPS-DGP)

Distribució dels fets que originen la victimització per grups de fets penals. Víctimes de 65 o més anys

Font: Gabinet de Seguretat a partir de dades de la DSIP (CGTPS-DGP)

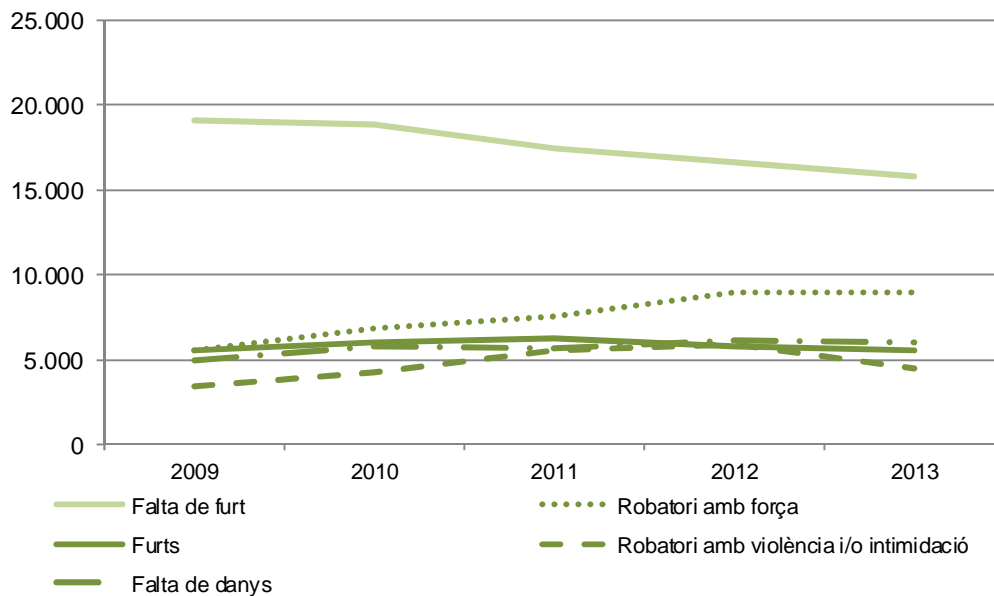
Els tipus penals que més pateixen les persones grans són fets contra el patrimoni, lleugerament més elevats els que constitueixen falta (45,15% faltes contra el patrimoni) que els delictes (43,97% delictes contra el patrimoni). En els il·lícits contra les persones també hi ha una major proporció dels casos més lleus: els delictes contra les persones⁴ (el 3,29%) són menys que les faltes contra les persones (el 5,19%).

Entrant en tipologies delictives concretes, les faltes de furt suposen el 32% dels fets penals patits per persones grans, i només cinc categories suposen el 76% dels fets: faltes de furt, robatoris amb força, faltes de danys i robatoris amb violència i/o intimidació, totes elles contra l'àmbit patrimonial. Entre les 10 tipologies que més fets suposen, la primera relacionada amb els fets contra les persones són les faltes de lesions, que suposen el 2% dels fets denunciats de què han estat víctimes persones grans, seguides de les faltes d'amenaques, que

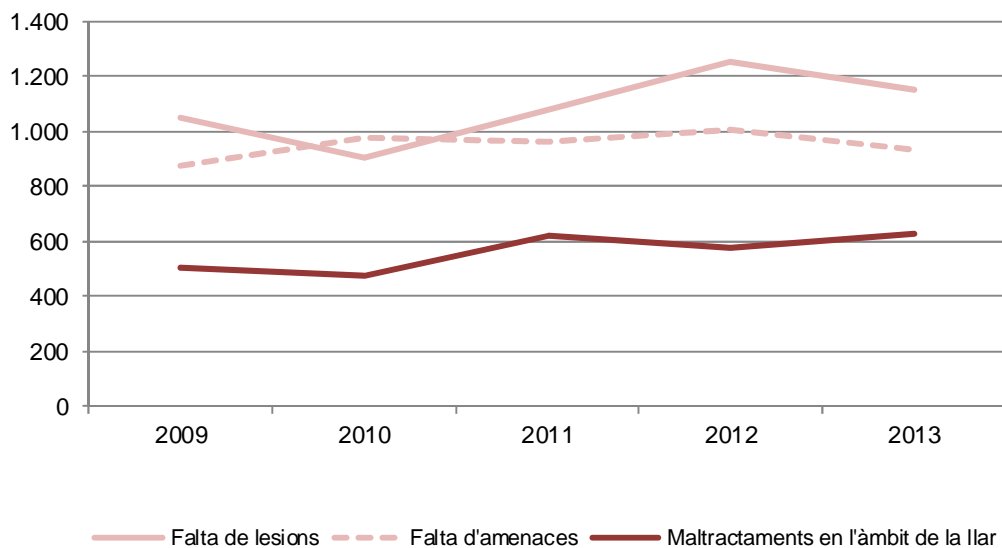
⁴ Categoria pròpia elaborada amb els fets dels títols I a XII del Llibre II del Codi penal.

suposen l'1,7% dels fets denunciats per persones grans. Els maltractaments en l'àmbit de la llar en representen l'1%.

**Evolució dels principals fets contra el patrimoni.
Víctimes de 65 o més anys**

**Evolució dels principals fets contra les persones.
Víctimes de 65 o més anys**

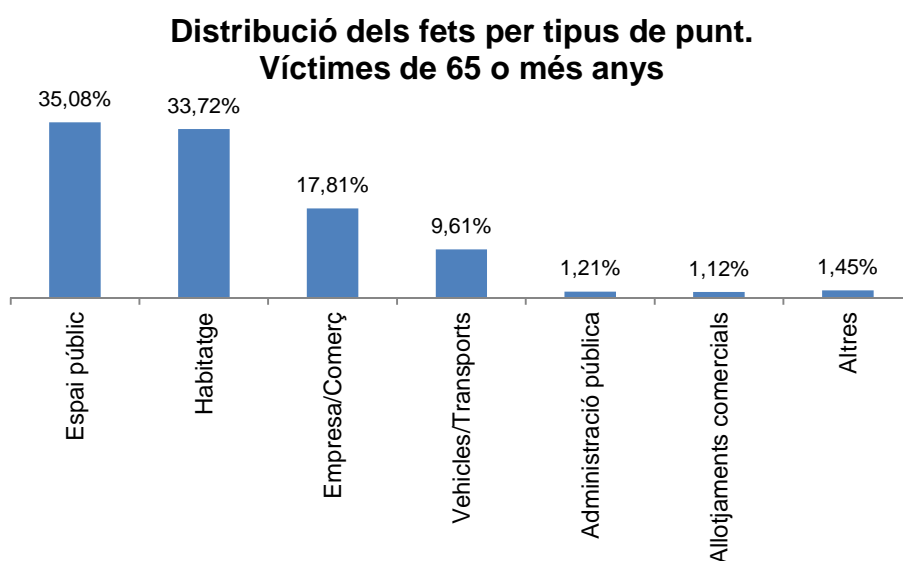

Font: Gabinet de Seguretat a partir de dades de la DSIP (CGTPS-DGP)

Cal tenir en compte, però, que l'evolució d'aquestes tipologies delictives té diferències substancials. Les dues categories amb més fets tenen tendències contraposades: mentre que les faltes de furt decreixen de manera continuada i acumulen un descens del 18% de fets en els darrers cinc anys, els robatoris amb força creixen any rere any i acumulen un augment del 60%. De la resta de tipologies esmentades, gairebé totes tenen increments propers o superiors al 20%, excepte les faltes d'amenaçes, que augmenten un 7% i els delictes de furt, que només baixen un 0,3%.

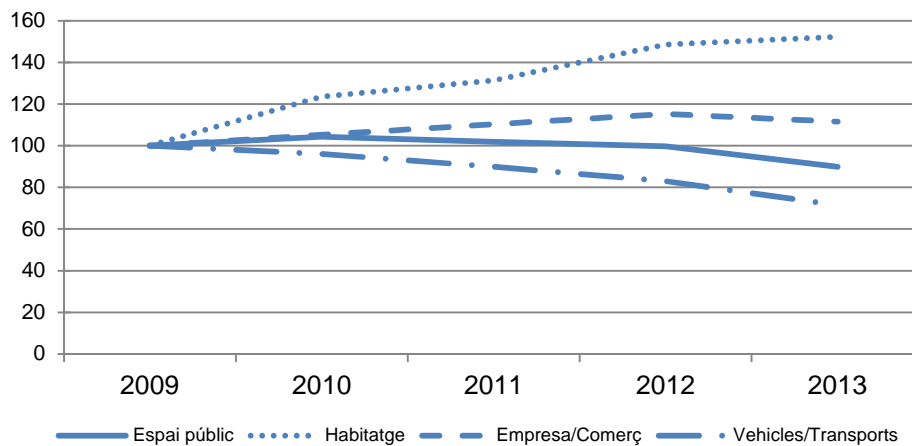
En l'anàlisi de les dades per a la implementació de polítiques públiques la variable dels tipus de lloc on esdevenen els fets pot resultar gairebé tan interessant com l'estudi de les tipologies delictives. El 35% dels fets denunciats dels quals han estat víctimes persones grans han tingut lloc en un espai públic, gairebé el 34% en un habitatge, prop del 18% en una empresa o un comerç, i més del 9% en vehicles o transports. Aquesta distribució és important ja que la capacitat d'actuació de les administracions és molt diferent entre uns i altres tipus de punts. I aquesta capacitat d'actuació s'observa en l'evolució dels fets per tipus de punt.

Font: Gabinet de Seguretat a partir de dades de la DSIP (CGTPS-DGP)

Així, entre el 2009 i el 2013, mentre els fets en espai públic i vehicles o transport han disminuït, els que han tingut lloc a habitatges i empreses o comerços han augmentat.

Evolució dels fets per tipus de punt. Víctimes de 65 o més anys

Font: Gabinet de Seguretat a partir de dades de la DSIP (CGTPS-DGP)

Finalment cal tenir present que hi ha moltes possibilitats que, sobretot en els delictes en l'àmbit de la llar, el nombre de delictes no denunciats (xifra negra) sigui més alt que en la resta de franges d'edat, per la dificultat que poden tenir persones grans amb disminució de les seves capacitats i, en alguns casos, en situació de dependència d'altres persones per presentar una denúncia pel fet d'haver estat víctima d'una infracció penal.

Tipologia de riscos per a la seguretat de les persones grans

Entre els múltiples actes il·lícits i riscos dels quals poden ser víctimes les persones grans, així com altres situacions de risc, s'haurien de diferenciar tres grups:

1. Il·lícits penals

Les persones grans poden ser víctimes de delictes o faltes, però ateses les particularitats d'aquest col·lectiu, destaquen les agrupacions següents d'il·lícits amb rellevància penal:

1.1 Il·lícits penals portats a terme per persones alienes al seu entorn habitual o que es duen a terme en espais diferents del domicili o residència habitual

Els casos més habituals són:

- **Estafes**, en què els autors, d'una banda, s'aprofiten de la pèrdua de la seva capacitat cognitiva o del desconeixement de noves realitats contractuals o tecnològiques, i, d'una altra, de la seva feblesa sentimental en relació amb la situació d'alguns familiars (sobretot fills i néts), en ambdós casos per aconseguir un benefici patrimonial mitjançant l'engany. En el primer cas, presumptes treballadors d'una entitat financera, de la companyia del gas o de l'electricitat passen a fer una determinada revisió, els ofereixen una bona operació econòmica o algun servei i els demanen el número de compte per carregar la despesa o coses similars. En el segon cas, algú els truca per telèfon i els explica que la seva filla o el seu nét estan en una situació difícil o problemàtica i que necessiten urgentment una suma de diners o situacions similars. Són delictes dels quals són víctimes al seu domicili, però causats per persones alienes al seu entorn.
- També és possible que les persones grans siguin objecte de **robatoris o furts** de diners o d'alguna joia o objecte de valor, a causa de les seves dificultats per defensar-se o escapar, si es produeixen al carrer. No és infreqüent que el furt o robatori es pugui produir en el domicili, ja que algunes persones grans poden acumular quantitats de diners a casa, tant per desconfiança amb els bancs com per la necessitat de tenir-los a mà en cas de necessitat. Les deficientes mesures de seguretat

passiva i les escasses precaucions de seguretat que prenen faciliten la comissió d'aquests delictes.

- Hi ha **altres tipus de delictes** que es cometen aprofitant esferes de risc en els espais públics (les estrebades en són un exemple clar). El recorregut de les persones grans als caixers automàtics o a les oficines bancàries per retirar quantitats de diners pot presentar algun risc (no únicament pel risc de furt o robatori, sinó també per les possibilitats de ser objecte d'algun tipus de frau a través de la manipulació de caixers automàtics). Les activitats relacionades amb l'ús del transport públic poden implicar també esferes de risc de ser víctimes d'un delicte.
- **Delictes informàtics o ciberdelictes**, és a dir, “qualsevol forma de criminalitat executada en l'àmbit de la interacció social definit per l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació”.⁵ L'augment del nombre de persones grans que accedeixen a Internet de forma quotidiana, juntament amb la manca de formació en l'ús de les noves tecnologies dirigida a persones grans, propicia que aquest col·lectiu sigui especialment vulnerable, tant pel que fa a les possibilitats de victimització com als greus efectes que la victimització pot tenir sobre ells. Els principals delictes informàtics de què són víctimes les persones grans són els accessos indeguts al seu sistema informàtic per part de persones alienes amb la finalitat d'extreure o consultar dades privades (*hacking*) o quan reben correus electrònics en què un tercer ha suplantat identitats corporatives, per exemple, un banc, per tal d'obtenir dades del compte bancari (*phishing*).

---

⁵ COMJIB. (2014). *Convenio iberoamericano de cooperación sobre investigación, aseguramiento y obtención de prueba en materia de ciberdelincuencia*. Disponible a: http://www.mec.gub.uy/innovaportal/file/52706/1/ciber_convenio.pdf

1.2 Il·lícits penals duts a terme per persones del seu entorn de confiança

Les persones grans poden ser víctimes de delictes comesos per persones del seu entorn més proper. Aquest tipus de situacions entren en l'àmbit del que es coneix com a **delicte de violència domèstica i de gènere**, que consisteix en aquells actes de violència física o psíquica que s'exerceixen de forma habitual per la parella o exparella, els familiars més directes, els cuidadors o les altres persones integrades al nucli de convivència.⁶

També constituïrien delicte les agressions o maltractaments d'obra que no provoquen una lesió quan es cometen entre els familiars descrits anteriorment.⁷

Les persones de l'entorn de confiança de les persones grans també poden cometre altres tipologies delictives com són:

- Lesions (articles 147 a 150)
- Detenció il·legal (article 163)
- Amenaces (articles 169,171 i 620.2)
- Coaccions (articles 172 i 620.2)

---

⁶ Article 173.2 del Codi penal:

“El que habitualment exerceixi violència física o psíquica sobre qui sigui o hagi estat el seu cònjuge o sobre la persona que hi estigui o hi hagi estat lligada per una relació anàloga d'afectivitat fins i tot sense convivència, o sobre els descendents, ascendents o germans per naturalesa, adopció o afinitat, propis o del cònjuge o convivent, o sobre els menors o incapaços que convisquin amb ell o que estiguin subjectes a la potestat, tutela, curatela, acolliment o guarda de fet del cònjuge o convivent, o sobre la persona emparada en qualsevol altra relació per la qual estigui integrada al nucli de la seva convivència familiar, així com sobre les persones que per la seva especial vulnerabilitat estan sotmeses a custòdia o guarda en centres públics o privats, es castiga amb la pena de presó de sis mesos a tres anys, privació del dret a tenir i portar armes de dos a cinc anys i, si s'escau, quan el jutge o tribunal ho consideri adequat per a l'interès del menor o incapaç, inhabilitació especial per a l'exercici de la pàtria potestat, tutela, curatela, guarda o acolliment per un temps d'un a cinc anys, sense perjudici de les penes que puguin correspondre als delictes o faltes en què s'hagin concretat els actes de violència física o psíquica.”

⁷ Article 153 del Codi penal:

“1. El que per qualsevol mitjà o procediment causi a un altre menyscapte psíquic o una lesió no definits com a delicte en aquest Codi, o copegi o maltracti d'obra un altre sense causar-li lesió, quan l'ofesa sigui o hagi estat esposa, o dona que estigui o hagi estat lligada a ell per una relació d'afectivitat anàloga fins i tot sense convivència, o persona especialment vulnerable que convisqui amb l'autor, ha de ser castigat amb la pena de presó de sis mesos a un any o de treballs en benefici de la comunitat de trenta-un a vuitanta dies i, en tot cas, privació del dret a la tinença i el portament d'armes d'un any i un dia a tres anys, així com, quan el jutge o el tribunal ho considerin adequat a l'interès del menor o incapaç, inhabilitació per a l'exercici de pàtria potestat, tutela, curatela, guarda o acolliment fins a cinc anys.

2. Si la víctima del delicte que preveu l'apartat anterior és alguna de les persones a què es refereix l'article 173.2, exceptuades les persones previstes a l'apartat anterior d'aquest article, l'autor ha de ser castigat amb la pena de presó de tres mesos a un any o de treballs en benefici de la comunitat de trenta-un a vuitanta dies i, en tot cas, privació del dret a la tinença i el portament d'armes d'un any i un dia a tres anys, així com, quan el jutge o el tribunal ho considerin adequat a l'interès del menor o incapaç, inhabilitació per a l'exercici de pàtria potestat, tutela, curatela, guarda o acolliment de sis mesos a tres anys.”

- Infraccions penals contra la integritat moral: tracte degradant (article 173.1) i vexacions lleus (article 620.2)
- Delictes contra la llibertat i indemnitat sexual (articles 178 i següents)
- Omissió del deure de socors (article 195)
- Incompliment dels deures d'assistència a familiars (article 226)
- Extorsions (article 243)
- Determinades infraccions penals contra el patrimoni: furts o robatoris (articles 234 a 242 i 623) i estafes (article 248)

Sovint les relacions de confiança i les situacions de dependència física, emocional o econòmica poden portar a la comissió d'aquests delictes, que, en cometre's dins dels ambients privats i per persones amb les quals hi ha un vincle afectiu, dificulten tant la denúncia com el fet que tercers o els poders públics puguin detectar-los.

Per aquesta raó, l'Administració amb competències en matèria de seguretat pública ha de bolcar els seus esforços en la detecció i prevenció d'aquests delictes, pel fet que es tracten de fets que comporten uns efectes devastadors per a la integritat física i moral de les persones grans que els pateixen. El Departament d'Interior, com a competent en matèria de seguretat i policia, ha de garantir la seguretat de totes les persones en l'exercici de les seves competències i prevenir els riscos que la puguin posar en perill. Per tant, ha d'emprar tots els mitjans al seu abast per prevenir que les persones grans siguin víctimes d'aquests fets il·lícits, a la vegada que ha de donar una bona atenció policial a les víctimes i posar els autors a disposició de l'Administració de justícia en els casos en què, malauradament, el fets s'hagin comès.

Aquestes tasques preventives de seguretat requereixen de la màxima col·laboració de la societat, així com d'una bona coordinació amb tots els organismes relacionats amb les persones grans. Com més ulls hi hagi amatents a detectar aquesta problemàtica, més precoç i efectiva serà l'actuació. Per eradicar o, si més no, prevenir la violència domèstica i de gènere envers les persones grans, cal un treball en xarxa tant de les diferents administracions com de la

ciutadania i les institucions públiques o privades que operen en aquest àmbit, i aquesta és una de les fites que persegueix assolir aquest Pla.

No es poden confondre aquestes funcions en matèria de seguretat amb les pròpies d'altres àmbits competencials públics o privats que treballen per al benestar i la cura de les persones grans i que són una eina essencial per evitar que pateixin maltractaments.

En aquest context, escau fer una referència al concepte de *maltractament*, ja que sovint la doctrina i els estudis que analitzen qüestions que afecten les persones grans s'hi refereixen. S'entén per *maltractament* qualsevol acció única o continuada, o la manca d'una acció apropiada, que té lloc en el marc d'una relació en què hi ha expectatives legítimes de confiança i que causa dany o angoixa a la persona que n'és objecte. S'hi inclouen les accions voluntàries i negligents (omissions) provinents tant de l'àmbit familiar com del comunitari i institucional.

La recerca mostra que els maltractaments soferts per les persones grans són portats a terme, en la seva immensa majoria (per sobre del 80%) pels cònjuges, els fills i descendents, els coneguts o els cuidadors (al seu domicili o en una institució dedicada a la cura de les persones grans). En aquest àmbit no es fa referència únicament a delictes, tot i que sovint s'hi donen, per exemple, estafes similars a les que poden practicar persones externes a l'entorn (sense necessitat de construir històries excessivament complicades), agressions físiques i sexuals i omissió dels deures de cura o de socors o maltractaments psicològics. Molt freqüentment, es donen situacions de negligència, de manca de cura o atenció, de no oferir a les persones grans el suport o l'ajut suficient perquè puguin dur a terme una vida digna amb normalitat. L'abandonament de les persones grans constitueix una forma molt clara de maltractament.

Finalment, s'ha de posar molt en valor tot el treball que els diferents poders públics i els actors privats porten a terme per prevenir el maltractament de les persones grans, i el que es busca amb el Pla integral de seguretat de les

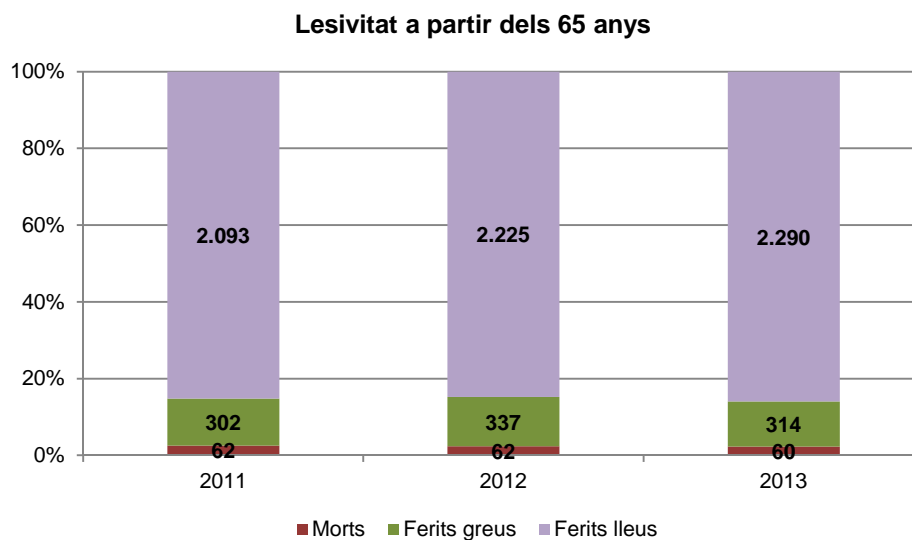

persones grans és complementar aquesta bona feina amb una línia específica d'actuació centrada en les situacions o actuacions que posen en risc la seguretat de les persones grans.

2. Els accidents de trànsit

Els serveis públics han de donar una resposta adequada al dret a la mobilitat segura, sostenible i saludable dels usuaris de les vies públiques. Per tant, sota aquesta perspectiva s'analitza la seguretat de les persones grans en la seva condició de **vianants, passatgers o conductors** de vehicles de motor o altres mitjans de transport.

Víctimes majors de 65 anys

Font: Servei Català de Trànsit. Vies urbanes i interurbanes

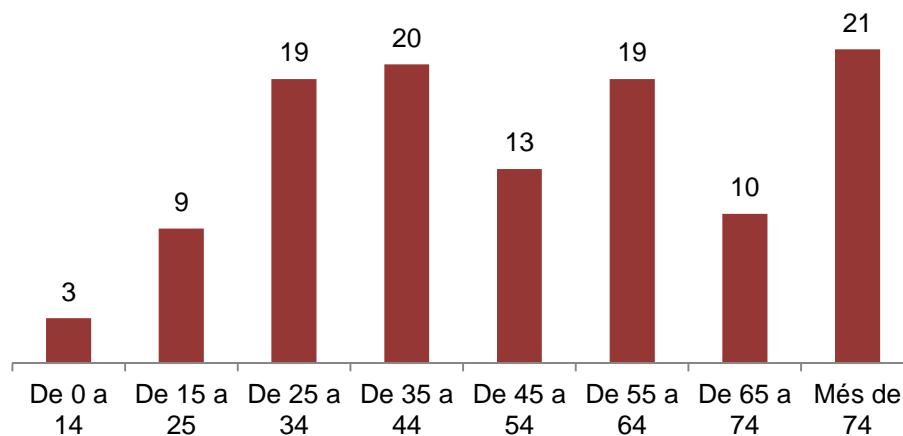
La participació de les persones de més de 65 anys en la circulació viària com a conductors i passatgers, representa un 2,1% (Estudi d'exposició al risc de l'any 2008) i, en canvi, la seva accidentalitat representa el 8,2% (Estudi d'exposició al risc de l'any 2013).

No obstant això, d'acord amb les dades corresponents a l'any 2014 (a 31 d'octubre), del total de les 114 víctimes mortals a Catalunya en via interurbana, la xifra més elevada correspon al grup de persones de més de 74 anys.

Morts per edat

Dades a 31 d'octubre de 2014 (via interurbana)

Font: Servei Català de Trànsit

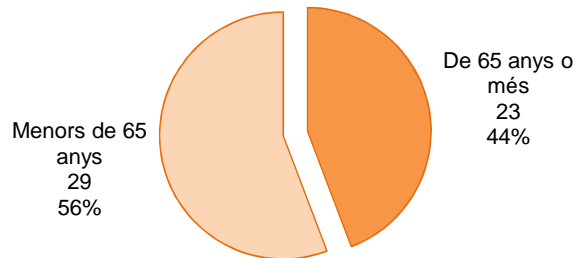
3. Altres accidents i emergències

En aquest apartat s'inclouen, entre altres, els riscos següents per a la seguretat de les persones grans:

- Les **oscil·lacions climatològiques radicals** (onades de calor o de fred) afecten amb molta intensitat les persones grans, tant per la disminució de la seva resistència física com una dificultat superior a l'hora de cercar recursos per apaivagar-ne les conseqüències.

- Els **accidents a la llar**. Els incendis i les fugites d'aigua o de gas poden posar en risc la seguretat de les persones grans de manera molt habitual.

Víctimes mortals d'incendis a la llar 2009-2014

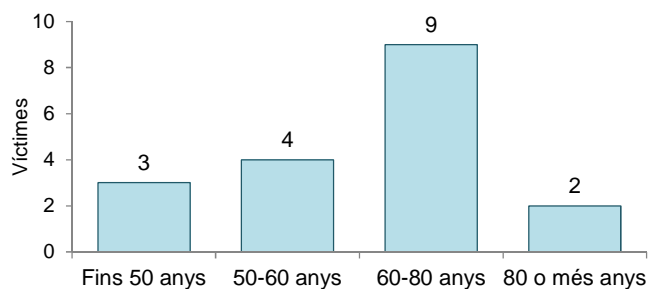

Dades a 31 d'octubre de 2014

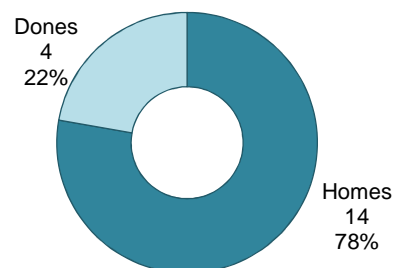
Font: Direcció General de Prevenció, Extinció d'Incendis i Salvaments

- Les **situacions d'emergència** derivades d'una inundació, un terratrèmol o un accident químic o nuclear constitueixen un risc notable per a tota la població, però molt especialment per a les persones grans, que poden presentar dificultats específiques a l'hora de fer-hi front o de prendre les mesures necessàries per apaivagar-ne les conseqüències.
- Els **ofegaments**. A diferència del que és la creença habitual, el perfil de l'ofegat a Catalunya és un home de més de 65 anys, habitualment autòcton, ofegat amb bona mar i amb patologies prèvies.

Víctimes mortals per ofegament, per grups d'edat

Víctimes mortals per ofegament, per sexe

Font: Direcció General de Protecció Civil

- Les **persones extraviades o desaparegudes**, que, en funció de l'entorn en què s'hagin perdut, poden constituir un perill per a la seva integritat física o per a la seva vida (per exemple, els casos de persones desaparegudes a la muntanya).

4. La recerca sobre la victimització de les persones grans

Una de les primeres vegades que es va parlar sobre les persones grans en un gran informe prospectiu sobre la policia i la seguretat va ser els anys noranta, en un informe elaborat per la Universitat de Mont-real per al Govern canadenc. En aquest informe es constata que l'envelliment progressiu de la població podia significar riscos de victimització delictiva per a la persones grans a causa de la seva vulnerabilitat física, psicològica i, sovint, econòmica. Un primer estudi del Fòrum Europeu de la Seguretat Urbana de l'any 1996, titulat *Les persones grans i la seguretat urbana*, també apuntava en aquesta direcció.

De tota manera, les campanyes i els estudis relacionats amb els abusos i maltractaments a persones grans provenen majoritàriament del camp de la salut o els serveis socials i s'acostumen a centrar en els casos vistos a l'apartat 2 del capítol anterior. Així, tant en l'àmbit espanyol (Declaració d'Almeria del 1995) com en l'àmbit internacional (en el marc de l'OMS, amb la Declaració de Toronto de l'any 2002), l'objecte d'estudi acostuma a ser el maltractament de les persones grans.

Les estimacions globals, a partir d'una enquesta de l'OMS, indiquen una prevalença (percentatge de persones que manifesten haver estat víctimes de maltractaments) d'entre el 4 i el 6% de les persones grans en l'àmbit domèstic. És a dir, a partir dels resultats d'aquesta enquesta, que ha cercat una mostra de població que pogués ser representativa del conjunt, s'extreu el percentatge de persones grans que poden estar patint alguna d'aquestes situacions en el conjunt de la societat (OMS, 2002⁸).

A Espanya, a la *Conferència nacional de consens sobre el anciano maltratado* d'Almeria, s'estimà una prevalença del 3% (Kessel *et al.*, 1996). Alguns treballs a Catalunya, com per exemple una recerca dels Serveis Sanitaris d'Atenció Primària de l'Àrea Metropolitana de Barcelona amb 219 persones grans, identifiquen un

---

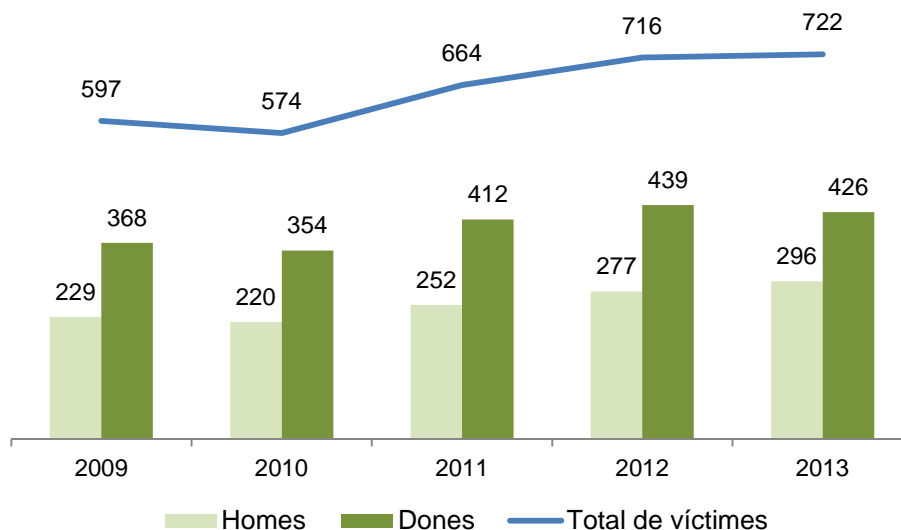
⁸ A partir de diverses enquestes dutes a terme en cinc països desenvolupats.

11,9% de situacions de maltractament (Ruiz *et al.*, 2001). L'última enquesta duta a terme a Espanya, encara que limitada a l'abús i maltractament de les persones grans en l'entorn familiar, va constatar que un 0,8% dels enquestats manifestaven haver sofert algun tipus d'abús o maltractament, percentatge que pujava a l'1,5% entre les persones grans amb algun tipus de dependència.⁹ Com es pot observar, les xifres sobre la prevalença del maltractament a les persones grans no permeten extreure conclusions definitives, ja que en funció de la font o tipus d'enquesta presenten oscil·lacions notables que en qüestionen el grau de fiabilitat.

Entre el primer factor de risc **per ser víctima de fets il·lícits relacionats amb la violència domèstica** que s'acostuma a considerar hi ha el gènere. Així, les dades del Departament d'Interior (veg. gràfic) mostren que els darrers anys el nombre de dones ateses per haver estat víctimes de maltractaments és superior al d'homes.

Violència domèstica. Víctimes de 65 anys en endavant. Catalunya, 2009–2013

Font: Departament d'Interior

⁹ IBORRA MARMOLEJO, I. (2008). *Maltrato de personas mayores en la familia en España. Elder Abuse in the family in Spain*. Valencia. Centro Reina Sofía, pàg. 16.

Cal tenir present, però, que per parlar del risc en funció del gènere s'ha de considerar no únicament les dades absolutes de víctimes, sinó la relació entre aquestes i el total de la població de cadascun dels gèneres. Així, la població femenina de 65 anys o més a Catalunya és superior a la masculina (753.337 dones per 555.686 homes l'any 2013, segons dades de l'Idescat).

De tota manera, encara que hi ha estudis que confirmen el gènere (dona) com un factor de risc (Cooney & Mortimer, 1995; González *et al.*, 2005; Wolf, 1997¹⁰) no hi ha unanimitat sobre la qüestió. Així, per exemple, l'informe de l'OMS esmentat afirma que, en contra d'alguns posicionaments inicials, estudis empírics duts a terme en diverses comunitats i països no han mostrat diferències substancials en la possibilitat de ser víctima entre els homes i les dones grans.¹¹

El **factor gènere** també podria jugar un rol en el camp dels autors (els homes cuidadors acostumen a cometre més maltractaments intencionals, mentre que les dones cuidadores en fan més d'imprudents o negligents). És també un factor rellevant de risc la quantitat d'ajuda que necessita la víctima, els vincles socials que encara té o el compartir habitatge amb una altra persona. Per exemple, algunes enquestes demostren que les persones que, encara que estiguin a càrrec de cuidadors domèstics (familiars, coneguts o personal contractat), tenen supervisors externs dels serveis socials són més difícilment víctimes de maltractaments. Des d'aquest punt de vista, que la persona gran estigui aïllada amb el seu cuidador és un factor de risc.

Hi ha estudis que indiquen que una via gens menyspreable per detectar el risc és **identificar el perfil del maltractador**. Hi ha antecedents personals de violència contra persones o contra les coses, el consum d'estupefaents o alcohol en grans quantitats, així com la situació de certa dependència en relació amb la víctima (allotjament, manutenció, etc.), que poden actuar de predictors que posin en

---

¹⁰ Citats a IBORRA MARMOLEJO, I. (2008). *Maltrato de personas mayores en la familia en España. Elder Abuse in the family in Spain*. Valencia. Centro Reina Sofía, pàg. 36.

¹¹ "Abuse of the elderly", *World Report on Violence and Health*, World Health Organisation, 2002, pàg. 131.

marxa l'alerta. Així, per exemple, si el cuidador depèn econòmicament de la persona gran, és més possible que intenti sostreure-li quantitats de diners o directament o a través d'enganys o que arribi a fer-li algun tipus de xantatge físic o emocional. En la mesura que es puguin identificar perfils hipotètics de maltractadors al voltant de persones grans en risc es podrien dur a terme accions i polítiques preventives.

Òbviament es tracta d'un àmbit en què es pensa que la xifra negra (delictes no denunciats) dels maltractaments pot ser extremament alta, ja que hi ha diverses raons o circumstàncies que impedeixen que els maltractaments arribin al coneixement de la policia o qualsevol altra autoritat. Aquest fet pot causar que manqui visibilitat al problema.

Les circumstàncies que afavoreixen aquesta xifra negra són:

- a) Les mateixes **condicions físiques o psicològiques** de les víctimes dificulten sovint la denúncia. Si una persona té problemes per expressar-se o no pot moure's de manera independent, si pateix, per exemple, de demència, tindrà dificultats afegides per denunciar la seva situació sense la col·laboració de la persona que la cuida, de la qual sovint és dependent. En alguns casos (sobretot víctimes de fraus financers), les víctimes ni tan sols són conscients d'estar sent víctimes d'un delictes o maltractament.
- b) Els **autors són majoritàriament persones molt properes a la víctima**, de les quals, sovint, depèn per a les seves activitats quotidianes (aixecar-se del llit, vestir-se, rentar-se, alimentar-se, desplaçar-se). En molts casos, hi ha també vincles emocionals i familiars que en dificulten la denúncia. Hi ha estudis que palesen amb tota claredat que els cuidadors que no formen part del nucli familiar o del cercle més íntim d'amics són denunciats amb més facilitat perquè no existeix aquest vincle afectiu.

- c) **La creença errònia de la poca importància de la seva situació**, en ser persones grans, sense utilitat, sense “res a fer en aquest món”. La idea que no passa res, que és el que toca, que, a més, ningú no els farà cas.

5. Marc jurídic

L'Estatut d'autonomia de Catalunya estableix dos mandats fonamentals relacionats amb les persones grans que no únicament justifiquen una intervenció pública per garantir la seva seguretat, sinó que l'exigeixen:

- **“Article 18. Drets de les persones grans**

Les persones grans tenen dret a viure amb dignitat, lliures d'explotació i de maltractaments, sense que puguin ésser discriminades a causa de l'edat.”

- **“Article 40. Protecció de les persones i de les famílies**

6. Els poders públics han de garantir la protecció de les persones grans perquè puguin portar una vida digna i independent i participar en la vida social i cultural. També han de procurar la plena integració de les persones grans en la societat per mitjà de polítiques públiques basades en el principi de solidaritat intergeneracional.”

L'Estatut d'autonomia de Catalunya estableix, a més, les competències de la Generalitat en matèria de seguretat pública (art. 164), protecció civil i emergències (art. 132), joc i espectacles (art. 141) i seguretat privada (art. 163).

A banda del marc que estableix l'Estatut, hi ha altres normes que donen cobertura a les accions que es desenvoluparan en el marc d'aquest Pla:

- Llei 16/1991, de 10 de juliol, de les policies locals de Catalunya
- Llei 5/1994, de 4 de maig, de regulació dels serveis de prevenció i extinció d'incendis i salvaments de Catalunya
- Llei 10/1994, d'11 de juliol, de la Policia de la Generalitat – Mossos d'Esquadra
- Llei 4/1997, de 20 de maig, de protecció civil de Catalunya
- Llei 14/1997, de creació del Servei Català de Trànsit
- Llei 4/2003, de 7 d'abril, d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya
- Llei 9/2007, de 30 de juliol, del Centre d'Atenció i Gestió de Trucades 112 Catalunya

- Llei 10/2007, de 30 de juliol, de l'Institut de Seguretat Pública de Catalunya
- Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials
- Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista (art. 36 i 69)
- Llei 25/2010, del 29 de juliol, del llibre segon del Codi civil de Catalunya, relatiu a la persona i la família

Són també rellevants en l'àmbit de la protecció de les persones grans:

1. En l'àmbit de **Catalunya**:

- Acord de Govern de 8 d'octubre de 2003 pel qual s'estableix la Carta de drets i deures de les persones grans, del qual es va donar publicitat mitjançant la Resolució BEF/3622/2003, de 4 de novembre (DOGC núm. 4021, d'1 de desembre de 2003)
- Protocol marc i orientació d'actuació contra els maltractaments de les persones grans. Departament de Benestar Social i Família, 2012
- Manifest del 7è Congrés Nacional de la Gent Gran, de 8 d'octubre de 2014, en què es fa constar la necessitat, entre d'altres, de fer la màxima difusió i formació respecte al Protocol marc i orientació d'actuació contra els maltractaments de les persones grans per tal de minimitzar els casos que es produeixen, i de fer campanyes de sensibilització envers el respecte per a persones que sovint són discriminades quan arriben a grans, per raons diverses

2. En l'àmbit **estatal**:

- Codi penal

3. En l'àmbit **internacional**:

- Resolució 46/1991 de les Nacions Unides sobre principis per a persones grans
- Carta dels drets fonamentals de la Unió Europea. Niça, 2000 (art. 25)
- Dictamen del Comitè Econòmic i Social Europeu sobre els maltractaments infringits a les persones d'edat avançada (2008/C 44/24)

6. La resposta a la necessitat creixent de seguretat entre les persones grans. El camí cap al Pla integral de seguretat de les persones grans 2015-2018

La constatació gradual de les necessitats de les persones grans en matèria de seguretat ha anat rebent respostes de les diverses unitats del Departament d'Interior que pretenien cobrir les esferes de risc que s'anaven detectant entre les persones grans. Així, tant la Policia de la Generalitat – Mossos d'Esquadra com els Bombers de la Generalitat i els tècnics de protecció civil han dut a terme actuacions que han pretès incidir en quatre àmbits:

- L'elaboració i difusió de **consells de seguretat entre la gent gran**, advertint-los tant dels riscos de ser víctimes tant de delictes com d'accidents o situacions d'emergència. Aquests consells han pretès, d'una banda, que les persones grans duguin a terme conductes segures que minimitzin el risc de ser víctima d'un incident que afecti la seva seguretat, i, d'una altra, que sàpiguem com reaccionar en cas que finalment en siguin víctimes. Aquests consells han abastat tant l'esfera privada com els espais públics, ja que tant en aquella com en aquests existeixen àmbits de vulnerabilitat. Així, per exemple, els consells relacionats amb la seguretat viària, duts a terme des del Servei Català de Trànsit, o amb la seguretat a les platges han estat rellevants en aquest àmbit. També hi destaquen les actuacions de les oficines de Relació amb la Comunitat dels Mossos d'Esquadra, ja que fan nombroses xerrades informatives i formatives a les persones grans a les residències, a les associacions de veïns i casals, i també sessions a les mateixes comissaries.
- El disseny i **posada en marxa d'instruments que permetin detectar casos de victimització o maltractament entre les persones grans**. El "Formulari de sospita de maltractaments a gent gran" de la Policia de la Generalitat – Mossos d'Esquadra n'és un exemple important, ja que posa a disposició dels agents del cos de Mossos d'Esquadra un mitjà fàcil i ràpid per detectar

possibles situacions de risc per a la seguretat de les persones grans que es puguin trobar en l'exercici de les seves funcions.

- La cerca d'**instruments d'anàlisi** que aportin un coneixement més aprofundit de les situacions de vulnerabilitat que afecten les persones grans. Això ha implicat l'anàlisi de les dades disponibles sobre victimització i la col·laboració amb diversos actors que intervenen en l'àmbit de les persones grans per tal de compartir coneixements i experiències amb ells.
- L'anàlisi de l'**accidentalitat viària** que afecta les persones grans també ha facilitat la posada en marxa de noves estratègies que s'adaptin millor a la realitat i puguin ser més efectives de cara a la prevenció en el futur.
- En aquesta direcció també és significativa la iniciativa de la Direcció General d'Administració de Seguretat de posar en marxa i liderar un **grup de treball sobre persones grans en l'àmbit del Fòrum Europeu de la Seguretat Urbana**, que en va aprovar la creació a la reunió del seu Comitè Executiu del 24 d'octubre passat. El grup de treball es posarà en marxa amb una reunió de treball a Barcelona els dies 20 i 21 de novembre d'enguany. Aquest grup de treball té precisament com a objectiu la cerca de bones pràctiques i de metodologies eficients a través de l'intercanvi d'experiència entre els diferents membres del grup, provinents de diversos països d'Europa.
- La col·laboració amb els diversos actors que poden contribuir a garantir la seguretat de les persones grans. En aquest sentit, s'ha col·laborat amb institucions com l'Associació per a la Investigació del Maltractament a les Persones Grans (**EIMA**), que ha estat de gran utilitat per tenir una perspectiva més àmplia de la problemàtica de la gent gran, i s'han signat convenis amb algunes **institucions locals que presten serveis d'assistència** a la gent gran (per exemple, les diputacions de Girona i Barcelona).

- La **recerca i formació** sobre el tema es materialitza des de diferents vessants. L'esmentada creació del grup de treball europeu constitueix una actuació de recerca en aquest àmbit, ja que permetrà l'intercanvi d'experiències internacionals en la matèria. D'altra banda, l'**Institut de Seguretat Pública de Catalunya** (ISPC), en el marc de les seves funcions de formació dels professionals de la policia, així com d'altres en cooperació amb altres institucions (el Departament de Benestar Social i Família), han organitzat i impartit accions formatives que han contribuït a la millora dels coneixements dels professionals de la policia sobre les problemàtiques de les persones grans i a l'articulació de respostes adequades que augmentin la seva seguretat. L'ISPC també imparteix **formació** en el Curs de formació bàsica per a policies i en cursos d'especialització i de formació contínua, formant-los en el tractament de les estrebades, les estafes i l'atenció específica a la gent gran. Aquesta formació també es realitza territorialment per apropar-se al màxim a cada realitat.
- També s'ha participat des de la Direcció General de Protecció Civil en activitats formatives amb el Departament de Benestar Social i Família per tal d'oferir **formació específica a tècnics d'atenció de sales operatives**. Tota aquesta formació s'enquadra en el marc del programa sobre maltractament a les persones grans de l'Obra Social "la Caixa".

Totes aquestes accions, i d'altres dutes a terme al llarg dels anys, han servit sens dubte per millorar la seguretat de les persones grans. Ara ha arribat el moment de construir un projecte de seguretat més ampli, amb una coherència i consistència superiors. Cal superar la dinàmica de les accions parcials, sectorials, que, sens cap tipus de dubte, han fet una gran contribució a la seguretat de les persones grans, per donar un pas endavant i passar a formular totes les accions futures en el marc dels grans eixos que ja articulen la seguretat a Catalunya. Cal definir uns objectius estratègics per a cada eix d'actuació sota una visió integral i integradora de totes les qüestions que afecten la seguretat de les persones grans, a la vegada

que tots ells siguin compatibles i complementaris, per tal de garantir uns resultats més eficaços i més orientats a les àrees considerades més rellevants.

En definitiva, cal dissenyar i posar en marxa un pla integral de seguretat de les persones grans en el marc del Pla general de seguretat de Catalunya que complementi les tasques que, des d'altres àmbits, ja s'estan fent per a la cura, assistència i protecció de les persones grans i que, a més, pugui contribuir al bon tracte, participació activa, reconeixement i consideració social que es mereixen, així com a la tranquil·litat i l'autorealització de les persones grans que viuen a Catalunya.

7. Una proposta de seguretat integral de les persones grans

El Pla recull les actuacions de les diferents unitats directives del Departament d'Interior en relació amb la seguretat de les persones grans. Per tant, en aquest pla el concepte de *seguretat* és un concepte ampli, que inclou tant la seguretat familiar com la seguretat ciutadana, la civil, la viària i la seguretat en altres àmbits.

Eixos i objectius estratègics

El Pla s'estructura en quatre **eixos** seguint la mateixa estructura del Pla general de seguretat de Catalunya:

1. Servei a la ciutadania: prevenció i protecció (3 objectius estratègics, 12 accions)
2. Planificació (3 objectius estratègics, 8 accions)
3. Coordinació (5 objectius estratègics, 20 accions)
4. Formació i recerca (3 objectius estratègics, 13 accions)

Cadascun d'aquests eixos estableix una sèrie d'objectius estratègics que recullen de forma general les línies o finalitats més importants a què s'orienta el treball de les diferents unitats i ordenen els programes i actuacions concretes. S'han definit 14 objectius estratègics, que es concreten en 53 accions destacades en què es materialitza l'acció del Departament, tal com es detalla a continuació.

1. Servei a la ciutadania: prevenció i protecció

L'eix central d'aquest pla focalitza l'atenció en la seguretat de les persones grans, tant des de la perspectiva de la seva protecció, com de la prevenció davant dels diferents riscos de seguretat que les poden afectar, ja siguin per actuacions de tercers (delictes o faltes penals), com els derivats d'accidents, desastres o emergències de tipus divers. La resta d'eixos, és a dir, la planificació, la coordinació, la recerca i la formació, es configuren com els instruments adreçats a oferir un millor servei a la ciutadania.

Així, l'**eix I - Servei a la ciutadania** és l'eix fonamental del pla, al qual s'adrecen tots els esforços. Els seus tres objectius estratègics són:

1. El **foment d'hàbits d'autoprotecció**. La millora de la seguretat passa per aconseguir que les persones duguin a terme conductes segures, que actuïn de manera que les seves accions dificultin el ser víctimes d'un acte delictiu o de patir qualsevol tipus d'accident. En la mesura en què les persones grans protegeixen millor els seus objectes, segueixen pautes segures quan circulen per les vies públiques o disposen dels estris bàsics ja preparats per si han d'abandonar el seu domicili a causa d'algun accident imprevist, les possibilitats que la seva seguretat es vegi afectada negativament disminueixen. En el fons, totes les mesures encaminades a incrementar la seguretat en qualsevol àmbit tenen aquest objectiu: reduir les conductes ciutadanes que afavoreixen la inseguretat.
2. **Crear i aplicar eines per detectar el risc de victimització de les persones grans i millorar la seva seguretat**. La detecció primerenca del risc de maltractament és un element clau en qualsevol política o estratègia preventiva. El disseny d'eines que permetin aquesta detecció afavoreix l'anticipació de la intervenció pública i redueix al màxim la possibilitat que el dany per a les persones grans s'acabi efectivament produint, i, en el cas que es produeixi, desplegar els mitjans necessaris per protegir les víctimes. En el cas de les persones grans l'elaboració d'aquest tipus d'instruments presenta una rellevància específica ja que, sovint, les persones grans són envoltades de cercles d'assistència que dificulten el seu contacte directe amb l'exterior.
3. **Crear i actualitzar eines de treball per millorar l'atenció a les persones grans que es troben en una situació de risc per a la seva seguretat**. Encara que és, com s'evidencia en l'objectiu estratègic anterior, crucial la detecció inicial de les situacions de risc, aquesta pot no tenir cap tipus d'utilitat si, un cop es detecta una situació de risc per a alguna persona gran, no

existeixen eines de treball útils i eficients que permetin intervenir de manera àgil i reparadora. En el fons, l'objectiu fonamental és aquest, dur a terme les intervencions amb l'agilitat i l'eficiència reparadora més alta possible. En conseqüència, la revisió dels protocols policials, la bona comunicació dels diversos serveis de seguretat amb les persones grans, uns bons protocols operatius d'emergències i protecció civil per a les incidències amb persones grans involucrades són accions necessàries per a la millora dels serveis de seguretat per a aquest col·lectiu.

2. Planificació

L'**eix 2 - Planificació** inclou preveure les actuacions encaminades a aprofundir en el coneixement de les situacions de vulnerabilitat de les persones grans que poden facilitar-ne la victimització, el maltractament o qualsevol risc per a la seva seguretat, així com l'estudi de l'eficàcia de les eines existents. Els objectius estratègics d'aquest eix són:

- 4. Anàlisi de la normativa per ajustar-la a les necessitats de protecció de les persones grans.** Molt sovint la normativa vigent va al darrere de la realitat i no és capaç de satisfer les necessitats de les persones afectades per determinades problemàtiques, especialment quan es tracta de problemàtiques o fenòmens més emergents. És una realitat que es pot contrastar en el cas de les persones grans, que, tot i constituir una franja d'edat creixent a la societat, encara es troba, en general, orfe de normativa adequada a les problemàtiques que les afecten. De vegades, la normativa que sí que ha estat elaborada per satisfer les seves necessitats presenta deficiències en l'aplicació pràctica. És, per això, absolutament necessari estudiar la normativa existent, les seves llacunes i quins són els àmbits específics necessitats de canvis normatius, així com el sentit que hauria de tenir la regulació.

5. **Obtenir coneixement de la situació de les persones grans a partir de diferents fonts d'informació.** Un coneixement més detallat i aprofundit facilita la planificació d'estratègies i accions que, de manera sistemàtica, organitzada i sobre la base d'un diagnòstic contrastat de la situació, poden contribuir a reduir les situacions de vulnerabilitat i augmentar la seguretat de les persones grans. A partir d'aquest coneixement cal orientar i dissenyar les polítiques públiques adreçades. Eines com l'edició de l'Enquesta de seguretat pública de Catalunya adreçada a la seguretat de les persones grans i les edicions complementàries proposades han de constituir un pilar bàsic de les polítiques de seguretat en aquest àmbit.

6. **Estudiar els entorns de mobilitat de les persones grans per tal de dissenyar estratègies que millorin la seva seguretat.** El rol actiu de les persones grans és un factor que impacta directament en la seva seguretat. Per tant, cal que les polítiques públiques tinguin en compte aquells elements que garanteixin que les activitats que es realitzen fora del domicili, que impliquen la utilització d'espais públics o desplaçaments per les vies urbanes o interurbanes, es portin a terme en condicions de seguretat.

3. Coordinació

L'eix 3 - **Coordinació** té com a objectiu fonamental millorar les actuacions per part dels diversos actors, siguin públics o privats, que incideixen en la seguretat de les persones grans. Un dels problemes actuals és que hi ha moltes iniciatives orientades a les persones grans en diversos àmbits, potser amb estratègies no coincidents o en altres casos amb actuacions redundants. **La coordinació és l'essència de la prevenció perquè la prevenció requereix sempre d'una feina transversal, l'anomenat *treball en xarxa*.**

Els seus objectius estratègics són:

- 7. Impulsar la signatura d'un Pacte nacional per a la seguretat de les persones grans.** L'abordatge de les problemàtiques de seguretat de les persones grans requereix sumar tots els esforços i recursos disponibles, tant els que són a l'abast dels poders públics com de la resta de societat i entitats públiques i privades. Aquest Pacte es configura com l'instrument per articular polítiques preventives integrals dirigides a garantir que les condicions de vida de les persones grans, les activitats que desenvolupen en l'esfera personal o en l'esfera relacional es portin a terme en condicions segures i puguin desenvolupar lliurement i plenament la seva personalitat.
- 8. La Policia de Catalunya– Mossos d'Esquadra i les policies locals potenciaran la coordinació per prevenir la victimització i protegir les persones grans.** A aquest efecte, cal afavorir la coordinació i complementarietat de les seves accions per tal d'aconseguir el major grau de seguretat i protecció per a les persones grans. Els serveis que aquestes persones reben en el conjunt del territori ha de respondre a paràmetres similars de qualitat. En conseqüència, cal articular accions que permetin l'extensió del "Formulari de sospita de maltractaments a gent gran" de la Policia de la Generalitat – Mossos d'Esquadra a les policies locals i que aquestes s'incorporin plenament al sistema de seguiment i protecció de les persones grans en situació de risc en els casos de violència de gènere i domèstica.
- 9. Implicar la seguretat privada en la prevenció del maltractament de les persones grans.** La incorporació progressiva dels serveis de seguretat privada al sistema de seguretat pública, culminada de manera notòria amb la Llei 5/2014, de 4 d'abril, de seguretat privada, així com el creixement prou sostingut del seu nombre d'efectius en el territori, fa necessària la seva implicació en el sistema de protecció de les persones grans. Signifiquen uns recursos no menyspreables, que amb una sensibilització adequada poden constituir antenes per detectar situacions de risc i observadors que poden tenir una funció protectora de la gent gran.

- 10. Establir vies de col·laboració amb la ciutadania i, en particular, amb el tercer sector.** La ciutadania i el tercer sector contribueixen a facilitar la socialització de la gent gran. Si es té en compte que la socialització és un factor molt influent en la seguretat de les persones en general (afecta tant la seva seguretat subjectiva com la seva vulnerabilitat objectiva), s'arriba ràpidament a la conclusió que els poders públics han de fer un esforç decidit per promoure la participació de la ciutadania per tal de crear mecanismes per implicar l'entorn més proper de les persones grans en la seva seguretat, a la vegada que cal establir pautes estables i organitzades de col·laboració amb les organitzacions que presten serveis assistencials a la gent gran. El Departament d'Interior compta amb una estreta relació amb dos col·lectius importants: un és la Creu Roja i l'altra són els voluntaris de protecció civil municipals. Pel que fa a la Creu Roja, és una entitat humanitària i altruista que té una llarga i estreta relació amb la protecció civil, essent un element essencial de col·laboració amb l'Administració en diferents àmbits i, en especial, en les emergències i en funcions de prevenció i sensibilització. Un altre col·lectiu degudament format i preparat per efectuar part d'aquesta col·laboració són els voluntaris de protecció civil, que, segons la Llei de protecció civil de Catalunya, són aquells ciutadans que decideixen de forma voluntària i desinteressada col·laborar regularment en les funcions de protecció civil, entre elles, les funcions de prevenció i sensibilització en el marc de les associacions de voluntaris de protecció civil.
- 11. Millorar la coordinació amb els professionals d'altres administracions i institucions que atenen les persones grans.** En la nostra societat existeixen moltes i lloables iniciatives que sovint poden presentar un inconvenient: la descoordinació. De vegades, les actuacions de l'Administració no s'escapen d'aquesta tendència, ja que també és freqüent observar com diverses administracions, fins i tot diverses unitats administratives, duen a terme actuacions similars en els mateixos àmbits, amb un desconeixement del que fan els altres actors que provoca duplicitats i, fins i tot, contradiccions. El resultat final és una disminució de l'eficiència dels recursos esmerçats i una disminució de la qualitat del servei que rep el ciutadà, en aquest cas, les

persones grans. Si es té en compte que es tracta d'un sector de la població que, segons totes les prediccions, continuarà creixent en les properes dècades, cal fer un esforç de coordinació dels actors intervinents pel tal d'aconseguir un efecte multiplicador de les seves intervencions que sigui capaç de respondre adequadament a les necessitats de seguretat de les persones grans. En aquest context, el disseny de protocols de col·laboració interdepartamental, entre administracions de diversos nivells territorials (amb el rol crucial de l'Administració local, que cal tenir en compte), així com amb els diversos col·legis professionals que duen a terme actuacions de protecció de la gent gran, resulta absolutament imprescindible.

4. Formació i recerca

L'eix 4 - **Formació i recerca** inclou les actuacions adreçades a **la formació dels professionals** i cossos de seguretat, la recerca en l'àmbit de la seguretat de les persones grans, especialment la portada a terme amb institucions d'àmbit internacionals, i les activitats de divulgació del coneixement.

Els seus objectius estratègics són:

12. **Difondre el coneixement sobre la prevenció i l'abordatge de la seguretat de les persones grans.** La informació relativa a la seguretat és una eina indispensable per a la detecció de problemes i la identificació d'àmbits prioritaris d'actuació. Per tal d'obtenir una visió tan completa com sigui possible de l'estat de la seguretat, es porten a terme estudis sobre àmbits específics de la seguretat i enquestes de victimització, els resultats dels quals permeten complementar la informació que aporta el registre policial. La informació obtinguda es posa a disposició del Parlament de Catalunya i de la ciutadania, i és la base de la planificació i priorització de les polítiques del Departament.
13. **Incrementar el coneixement de la problemàtica de les persones grans a partir de l'intercanvi d'experiències.** El creixement del col·lectiu de persones grans ha estat una constant els darrers anys als països de l'entorn geopolític

de Catalunya (amb algunes diferències). Totes les administracions públiques hi han donat les respostes que han cregut més oportunes. També ho han fet els actors directes de la seguretat dels diversos països. El coneixement crític d'aquestes experiències pot ser una font molt valuosa d'idees i eines per fer front a les problemàtiques que afecten la seguretat de les persones grans. Per això la creació i coordinació, per part del Departament d'Interior, del grup de treball sobre persones grans en el si del Fòrum Europeu per a la Seguretat Urbana (EFUS) pot ser una gran eina d'intercanvi d'experiències i de coneixement. La col·laboració en projectes internacionals o la promoció de la recerca en aquest àmbit també són accions que resultaran molt profitoses.

- 14. Consolidar la formació dels agents de la Policia de la Generalitat – Mossos d'Esquadra i de les policies locals en l'àmbit del maltractament a les persones grans.** La policia com a servei primari i bàsic de seguretat seguirà rebent la formació necessària a tots els nivells tant per detectar les situacions de risc com per tenir els coneixements i les habilitats tècniques i personals necessàries per intervenir de manera positiva per a la seguretat de les persones grans.

Eixos i objectius estratègics del

Pla integral de seguretat de les persones grans

2015-2018

Eix 1. Servei a la ciutadania: prevenció i protecció

1. Fomentar els hàbits d'autoprotecció
2. Detectar el risc de victimització de les persones grans i millorar la seva protecció
3. Crear i actualitzar eines de treball per millorar l'atenció a les persones grans que es troben en una situació de risc per a la seva seguretat

Eix 2. Planificació

4. Estudiar l'adequació de la normativa a les necessitats de seguretat de les persones grans
5. Obtenir coneixement de la situació de les persones grans a partir de diferents fonts d'informació
6. Estudiar els entorns de mobilitat de les persones grans per tal de dissenyar estratègies que millorin la seva seguretat

Eix 3. Coordinació

7. Impulsar la signatura d'un Pacte nacional per a la seguretat de les persones grans
8. Potenciar la coordinació de la Policia de Catalunya per prevenir la victimització i protegir les persones grans
9. Implicar la seguretat privada en la prevenció de les situacions de risc per a la seguretat de les persones grans
10. Establir vies de col·laboració amb la ciutadania i, en particular, amb el tercer sector
11. Millorar la coordinació amb els professionals d'altres administracions i institucions que atenen les persones grans

Eix 4. Formació i recerca

12. Difondre el coneixement sobre prevenció i seguretat de les persones grans
13. Incrementar el coneixement de les problemàtiques de seguretat de les persones grans a partir de l'intercanvi d'experiències
14. Consolidar la formació dels agents del cos de Mossos d'Esquadra i de les policies locals en l'àmbit dels il·lícits penals dels quals són víctimes les persones grans

8. Actuacions

A continuació es presenten en format fitxa les actuacions previstes per tal d'assolir els objectius estratègics.

Eix 1	Servei a la ciutadania: prevenció i protecció
Objectius estratègics	<ol style="list-style-type: none"> 1. Fomentar els hàbits d'autoprotecció 2. Detectar el risc de victimització de les persones grans i millorar la seva protecció 3. Crear i actualitzar eines de treball per millorar l'atenció a les persones grans que es troben en una situació de risc per a la seva seguretat

Eix 1	Servei a la ciutadania: prevenció i protecció	
Objectiu estratègic 1	Fomentar els hàbits d'autoprotecció	
	<p>La millora de la seguretat de qualsevol col·lectiu de ciutadans s'aconsegueix i es consolida quan aquests ciutadans adopten conductes que redueixen els riscos de ser víctima de delictes o d'accidents. Per això és molt important de cara a les persones grans facilitar l'adopció de pautes de conducta que els facin menys vulnerables a atacs i altres riscos externs, siguin del signe que siguin.</p>	
Unitat responsable	Altres unitats internes participants	Operadors externs participants
DG de Protecció Civil DG de la Policia DG de Prevenció, Extinció d'Incendis i Salvaments DG d'Administració de Seguretat Servei Català de Trànsit	Secretaria General	Polícies locals Consell de la Gent Gran de Catalunya Fundació Bancària "la Caixa" Administració local Voluntariat de protecció civil Creu Roja Entitats privades

Accions principals	Indicadors associats
<ol style="list-style-type: none"> 1. Difusió de consells d'autoprotecció específics per a les persones grans destinats a evitar: <ol style="list-style-type: none"> a. Que siguin víctimes d'il·lícits penals. b. Accidents a la llar (fuita de gas, electrocució, intoxicacions...). c. Riscos derivats de fenòmens externs (meteorològics, riscos industrials, incendis). 2. Revisió, ampliació i actualització de l'apartat sobre <i>Seguretat de les persones grans</i> del web del Departament d'Interior. 3. Increment de les accions informatives i de difusió a les xarxes socials en què participa el Departament d'Interior (Youtube, Twitter, Facebook, Flickr). 4. Potenciació de les sessions informatives adreçades a persones grans per tractar problemàtiques de seguretat específiques. <ol style="list-style-type: none"> a. Mobilitat segura. b. Consells de seguretat. c. Per evitar que siguin víctimes d'il·lícits penals. d. Accidents a la llar (fuita de gas, electrocució, intoxicacions...). e. Riscos derivats de fenòmens externs (meteorològics, riscos industrials, incendis). 5. Disseny i distribució d'equips d'emergència per aplegar la documentació (DNI, llibretes/targetes bancàries...) i material (medicaments, claus de casa, llanterna...). 	<ul style="list-style-type: none"> • Assoliment • Nombre de notes de premsa / accions a les xarxes socials • Nombre de sessions informatives o actes de difusió dels consells de seguretat • Nombre de fullets informatius o documents amb consells específics elaborats

Eix 1	Servei a la ciutadania: prevenció i protecció	
Objectiu estratègic 2	Detectar el risc de victimització de les persones grans i millorar la seva protecció	
	<p>La detecció primerenca del risc de maltractament és un element clau en qualsevol política o estratègia preventiva. En conseqüència, la creació de nous instruments i la millora de l'eficàcia dels ja existents representen una eina fonamental per facilitar la intervenció pública abans que es produeixi el dany a les persones o col·lectius en risc, les persones grans, en aquest cas. Aquest tipus d'eines són més rellevants en aquest cas, ja que sovint les persones grans poden estar envoltades de cercles d'assistència que els dificulten el contacte directe amb l'exterior.</p>	
Unitat responsable	Altres unitats internes participants	Operadors externs participants
DG d'Administració de Seguretat DG de la Policia		
Accions principals		Indicadors associats
<p>6. Implantació d'un qüestionari de valoració policial de risc per a les persones grans víctimes de violència de gènere.</p> <p>7. Disseny i implantació d'un qüestionari de valoració policial del risc per a l'àmbit de les persones grans (homes i dones) víctimes de violència domèstica.</p> <p>8. Avaluació i seguiment de l'ús del "Formulari de sospita de maltractaments a gent gran" del cos de Mossos d'Esquadra.</p>		<ul style="list-style-type: none"> Assoliment

Eix 1	Servei a la ciutadania: prevenció i protecció	
Objectiu estratègic 3	Crear i actualitzar eines de treball per millorar l'atenció a les persones grans que es troben en una situació de risc per a la seva seguretat	
	Una vegada detectada la situació de risc, l'èxit de l'actuació preventiva o de la intervenció reparadora, un cop s'ha produït el dany, depèn de l'existència de pautes, procediments i recursos eficaços per intervenir amb les persones grans.	
Unitat responsable	Altres unitats internes participants	Operadors externs participants
DG de la Policia DG de Protecció Civil CAT112	DG d'Administració de Seguretat	Departament de Benestar Social i Família Associació per a la investigació del maltractament a les persones grans (EIMA) Consell de la Gent Gran de Catalunya Voluntaris de protecció civil
Accions principals		Indicadors associats
<p>9. Actualització de les instruccions policials sobre el model d'atenció a les persones grans víctimes de violència masclista o domèstica.</p> <p>10. Disseny i implementació d'una aplicació per a telèfons mòbils adaptada per a persones grans que permetrà un accés ràpid i intuïtiu al servei 112 d'atenció d'urgència.</p> <p>11. Disseny de protocols operatius per a situacions d'emergència adreçats a voluntaris de protecció civil, Creu Roja, tècnics operatius de la Direcció General de Protecció Civil en actuacions durant emergències (per exemple: atenció del punt d'acollida de persones desallotjades, reubicació de centres de gent gran durant una emergència, etc.).</p> <p>12. Disseny de protocols específics de comunicació per a casos d'emergència dirigits a les persones grans per part del Centre de Coordinació Operativa de Catalunya (CECAT).</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Assoliment • Nombre d'instruccions revisades • Nombre de protocols elaborats o revisats

Eix 2	Planificació
Objectius estratègics	<ol style="list-style-type: none"> 4. Estudiar l'adequació de la normativa a les necessitats de seguretat de les persones grans 5. Obtenir coneixement de la situació de les persones grans a partir de diferents fonts d'informació 6. Estudiar els entorns de mobilitat de les persones grans per tal de dissenyar estratègies que millorin la seva seguretat

Eix 2	Planificació	
Objectiu estratègic 4	Estudiar l'adequació de la normativa a les necessitats de seguretat de les persones grans	
	<p>Sovint el dret, la normativa vigent en diversos àmbits, va al darrere de la realitat i no és capaç de satisfer les problemàtiques de seguretat de les persones afectades. És una realitat que es pot contrastar en el cas de les persones grans, perquè, tot i que constitueixen una franja d'edat creixent a la societat, l'àmbit normatiu encara presenta mancances i no dóna resposta a problemàtiques que els afecten. Per aquest motiu cal analitzar quins són els àmbits específics que requereixen canvis normatius, així com el sentit que hauria de tenir la futura regulació.</p>	
Unitat responsable	Altres unitats internes participants	Operadors externs participants
DG d'Administració de Seguretat Servei Català de Trànsit	Assessoria Jurídica	
Accions principals		Indicadors associats
<p>13. Anàlisi de la normativa penal i processal penal, i elaboració de propostes de modificació legislativa o impuls de noves propostes normatives que donin resposta a situacions de risc per a la seguretat de les persones grans (per exemple, millorar la redacció del concepte de persona <i>desvalguda</i>; modificar l'excusa legal absoluta de parentiu, modificar l'agreujant per al delictes d'estafa...).</p> <p>14. Elevació de propostes de modificació de la Llei de trànsit en l'àmbit dels centres de reconeixement de conductors o factors de risc que puguin incidir en la seguretat viària.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Informes elaborats • Projectes normatius impulsats • Nombre de contactes realitzats

Eix 2	Planificació	
Objectiu estratègic 5	Obtenir coneixement de la situació de les persones grans a partir de diferents fonts d'informació	
	<p>Una elaboració adequada de les polítiques públiques requereix el coneixement, com més aprofundit millor, de la situació de les persones destinatàries. En el cas de les persones grans, és ben palesa la manca d'informació sobre aspectes concrets relatius a l'àmbit de la seva seguretat. L'elaboració de polítiques i estratègies que afrontin els seus problemes de manera eficaç requereix una millora del coneixement de la seva realitat.</p>	
Unitat responsable	Altres unitats internes participants	Operadors externs participants
DG d'Administració de Seguretat Servei Català de Trànsit		Centre d'Estudis d'Opinió Institut d'Estadística de Catalunya Ajuntaments Departament de Benestar Social i Família Departament de Salut Comissió Catalana de Trànsit i Seguretat Viària

Accions principals	Indicadors associats
<p>15. Pla d'enquestes: realització d'enquestes en l'àmbit de la seguretat de les persones grans.</p> <ol style="list-style-type: none"> a. Enquesta de seguretat pública de Catalunya, edició especial de les persones grans (2014-2015). b. Enquesta de seguretat pública de Catalunya, mòdul de percepció sobre la seguretat de les persones grans (2015-2016). c. Enquesta sobre la seguretat de les persones grans destinada a professionals o cuidadors. d. Enquesta de seguretat de persones grans ingressades a residències. <p>16. Introducció de variables específiques sobre la seguretat de les persones grans a les enquestes genèriques de la Generalitat de Catalunya (per exemple, a les enquestes del Centre d'Estudis d'Opinió).</p> <p>17. Estudi sobre les dades policials relatives a la victimització de les persones grans per tal d'establir polítiques preventives eficaces.</p> <p>18. Realització d'un estudi orientat a la detecció del consum de psicofàrmacs que posen en perill la conducció segura.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Assoliment • Nombre d'enquestes realitzades • Nombre de preguntes introduïdes (a enquestes externes al Departament) • Nombre d'estudis realitzats

Eix 2	Planificació	
Objectiu estratègic 6	Estudiar els entorns de mobilitat de les persones grans per tal de dissenyar estratègies que millorin la seva seguretat	
	Un aspecte que incideix directament en la seguretat de les persones grans és el fet de garantir que puguin portar a terme les activitats que impliquen desplaçaments o un ús dels espais públics en condicions de seguretat. Per això, cal identificar els riscos que la situació actual comporta i adoptar mesures que afavoreixin una mobilitat segura i saludable i un gaudi amb plenitud dels espais públics.	
Unitat responsable	Altres unitats internes participants	Operadors externs participants
Servei Català de Trànsit		Ajuntaments Diputacions Departament de Territori i Sostenibilitat Comissió Catalana de Trànsit i Seguretat Viària
Accions principals		Indicadors associats
19. Millora dels itineraris interurbans de vianants entre nuclis urbans propers per tal de garantir que els desplaçaments a peu i amb bicicleta disposin d'un espai còmode i segur, segregat de la xarxa viària. 20. Millora de la compatibilitat de la mobilitat dels usuaris més vulnerables en les infraestructures viàries.		<ul style="list-style-type: none"> • Nombre de noves vies de vianants o ciclistes entre nuclis de població • Nombre de zones que han assolit la compatibilitat entre grups vulnerables

Eix 3	Coordinació
Objectius estratègics	<ol style="list-style-type: none"> 7. Impulsar la signatura d'un Pacte nacional per a la seguretat de les persones grans 8. Potenciar la coordinació de la Policia de Catalunya per prevenir la victimització i protegir les persones grans 9. Implicar la seguretat privada en la prevenció de les situacions de risc per a la seguretat de les persones grans 10. Establir vies de col·laboració amb la ciutadania i, en particular, amb el tercer sector 11. Millorar la coordinació amb els professionals d'altres administracions i institucions que atenen les persones grans

Eix 3	Coordinació	
Objectiu estratègic 7	Impulsar la signatura d'un Pacte nacional per a la seguretat de les persones grans	
	<p>L'objecte d'aquest pacte nacional és implicar el Govern de la Generalitat de Catalunya en conjunt, així com la resta d'institucions públiques i privades l'activitat de les quals pugui incidir en la seguretat integral de les persones grans.</p> <p>Cal crear estratègies preventives perquè les persones grans estiguin i se sentin segures a fi que puguin desenvolupar lliurement les seves activitats personals i relacionals com a forma de desenvolupament de la seva personalitat.</p>	
Unitat responsable	Altres unitats internes participants	Operadors externs participants
Secretaria General	La resta de direccions generals del Departament d'Interior i organismes adscrits	Departaments de la Generalitat de Catalunya Agents socials Administració local Grups parlamentaris
Accions principals		Indicadors associats
21. Elaboració del document de base per al Pacte nacional per a la seguretat de les persones grans		<ul style="list-style-type: none"> • Assoliment • Contactes mantinguts

Eix 3	Coordinació	
Objectiu estratègic 8	Potenciar la coordinació de la Policia de Catalunya per prevenir la victimització i protegir les persones grans	
	<p>La coordinació i actuació complementària dels cossos que, segons estableix la Llei 4/2003 del sistema de seguretat de Catalunya, integren la Policia de Catalunya és un requisit indispensable perquè els ciutadans puguin rebre un servei de seguretat integral eficaç a tot el país. És per això molt necessari promoure que les policies locals utilitzin els mateixos instruments que la Policia de la Generalitat – Mossos d'Esquadra en l'àmbit de les persones grans i que les actuacions dels diversos cossos estiguin coordinades i aconseguixin oferir el servei més efectiu possible als ciutadans, que no s'ha de ressentir de la pluralitat de cossos existents al territori.</p>	
	Altres unitats internes participants	Operadors externs participants
DG d'Administració de Seguretat DG de la Policia		Departament de Justícia Policies locals, ajuntaments
Accions principals		Indicadors associats
<p>22. Posar a disposició de les policies locals el “Formulari de sospita de maltractaments a gent gran” i coordinació amb la Policia de la Generalitat – Mossos d'Esquadra per a la gestió dels casos de violència domèstica detectats.</p> <p>23. Anàlisi de la possibilitat d'utilització del “Qüestionari policial de valoració de risc (QPVR)” de les víctimes de violència de gènere i domèstica per part de les policies locals.</p> <p>24. Creació d'un grup de treball amb les policies locals de Catalunya per estudiar vies de col·laboració en el seguiment i protecció a persones grans víctimes de violència masclista i domèstica.</p> <p>25. Formalització de convenis de col·laboració amb els ajuntaments de Catalunya per afavorir la coordinació entre cossos policials (Mossos d'Esquadra i policies locals) en aquest àmbit.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Nombre de policies locals que assumeixen el formulari • Nombre de policies locals que utilitzen el QPVR • Nombre de convenis formalitzats

Eix 3	Coordinació	
Objectiu estratègic 9	Implicar la seguretat privada en la prevenció de les situacions de risc per a la seguretat de les persones grans	
	<p>La seguretat privada s'està consolidant, fonamentalment després de l'entrada en vigor de la Llei 5/2014, de 4 d'abril, de seguretat privada, com un element complementari molt rellevant del sistema de seguretat pública. En aquesta direcció, el nombre de vigilants de seguretat s'ha incrementat en les darreres dècades i té una presència notable al territori. En conseqüència, implicar aquests efectius de seguretat privada, en el marc de les seves funcions, en la protecció de les persones grans pot significar una contribució important a la seguretat d'aquest col·lectiu.</p>	
Unitat responsable	Altres unitats internes participants	Operadors externs participants
DG d'Administració de Seguretat DG de la Policia		Empreses de seguretat privada
Accions principals		Indicadors associats
<p>26. Accions de sensibilització adreçades al sector de la seguretat privada (jornades formatives, tríptics informatius...).</p> <p>27. Incorporació de la comunicació d'informacions rellevants sobre seguretat de les persones grans entre el cos de Mossos d'Esquadra i les empreses de seguretat a través de l'anomenada "Xarxa d'Informació".</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Assoliment • Nombre de jornades formatives • Nombre d'informacions rellevants en aquest àmbit

Eix 3	Coordinació	
Objectiu estratègic 10	Establir vies de col·laboració amb la ciutadania i, en particular, amb el tercer sector	
	<p>La sociabilitat constitueix un factor de seguretat i de protecció de qualsevol col·lectiu. Aquells grups que gaudeixen d'unes relacions socials àmplies i dinàmiques reben el benefici d'un major suport i protecció. En el cas de les persones grans, s'hi afegeix la circumstància que alguns dels seus membres tenen disminuïdes les seves capacitats, amb la qual cosa la seva seguretat i el seu benestar depenen en gran mesura d'altres persones o organitzacions que els puguin servir de suport. Qualsevol política pública que tingui com a objectiu la millora de la qualitat de vida i de la seguretat de les persones grans haurà, doncs, d'integrar i implicar les entitats públiques i privades, el tercer sector, el voluntariat i la ciutadania en general.</p>	
Unitat responsable	Altres unitats internes participants	Operadors externs participants
DG d'Administració de Seguretat DG de Protecció Civil	DG de la Policia	Departament de Benestar Social i Família Entitats del tercer sector Consell de la Gent Gran de Catalunya Ajuntaments Voluntariat de protecció civil Creu Roja Sector privat

Accions principals	Indicadors associats
<p>28. Estudi de les diferents vies de col·laboració ciutadana i amb el tercer sector per protegir les persones grans comptant amb la implicació del seu entorn més proper.</p> <p>29. Realització de contactes i trobades amb entitats del tercer sector que treballen aquest àmbit per tractar qüestions de seguretat.</p> <p>30. Estudi d'una possible col·laboració amb la Creu Roja de Catalunya per garantir la seguretat de les persones grans amb ordre judicial de protecció.</p> <p>31. Desenvolupament de protocols del conveni de col·laboració amb la Creu Roja de Catalunya en l'àmbit de la protecció civil per al seu desenvolupament en l'àmbit específic de les persones grans.</p> <p>32. Intercanvi d'experiències amb els ajuntaments i les seves associacions de voluntaris de protecció civil per ampliar el ventall de coneixement en relació amb les persones grans.</p> <p>33. Estudi de formes de col·laboració amb el sector privat mitjançant la responsabilitat social corporativa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Assoliment • Nombre de casos de risc detectats • Nombre de contactes • Nombre de protocols revisats o elaborats • Nombre d'acords o accions de responsabilitat social corporativa

Eix 3	Coordinació	
Objectiu estratègic 11	Millorar la coordinació amb els professionals d'altres administracions i institucions que atenen les persones grans	
	Davant d'un sector de la població que tindrà, segons tots els estudis, tendència a créixer en els properes anys, la utilització eficient de tots els recursos disponibles obliga a fer un esforç de coordinació que multipliqui els efectes de tots els actors que intervenen i eviti duplicacions o actuacions descoordinades.	
Unitat responsable	Altres unitats internes participants	Operadors externs participants
DG d'Administració de Seguretat Servei Català de Trànsit	DG de la Policia Secretaria General	Departament de Benestar Social i Família Departament de Justícia Col·legis professionals Fiscalia del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya Comissió Catalana de Trànsit i Seguretat Viària

Accions principals	Indicadors associats
<p>34. Col·laboració amb el Departament de Benestar Social i Família en la implantació del Protocol marc i orientacions d'actuació contra el maltractament a les persones grans.</p> <p>35. Col·laboració amb les diputacions provincials en aplicació dels convenis per a la prevenció en matèria de seguretat de les persones grans més vulnerables usuàries del servei local de teleassistència de la Diputació (Barcelona i Girona).</p> <p>36. Formalització de convenis per a la prevenció en matèria de seguretat de les persones grans més vulnerables usuàries del servei local de teleassistència de la Diputació (Tarragona, Lleida i ciutat de Barcelona).</p> <p>37. Establiment de mecanismes de col·laboració amb la Fiscalia del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya per tractar la problemàtica d'aquest col·lectiu.</p> <p>38. Establiment d'acords i de mecanismes de col·laboració amb el Consell dels Il·lustres Col·legis d'Advocats de Catalunya sobre les possibilitats de col·laboració entre la Policia de Catalunya i el torn d'ofici especialitzat en el maltractament a les persones grans.</p> <p>39. Establiment d'acords amb els col·legis professionals de Catalunya per reforçar mecanismes de cooperació per millorar la detecció de situacions de risc de ser víctimes d'il·lícits penals de les persones grans (metges, notaris, farmacèutics...).</p> <p>40. Creació del Grup de Treball de Gent Gran en el marc de la Comissió Catalana de Trànsit i Seguretat Viària.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Assoliment • Nombre de convenis formalitzats • Acords o protocols d'actuació assolits

Eix 4	Formació i recerca
Objectius estratègics	<p>12. Difondre el coneixement sobre prevenció i seguretat de les persones grans</p> <p>13. Incrementar el coneixement de les problemàtiques de seguretat de les persones grans a partir de l'intercanvi d'experiències</p> <p>14. Consolidar la formació dels agents del cos de Mossos d'Esquadra i de les policies locals en l'àmbit dels il·lícits penals dels quals són víctimes les persones grans</p>

Eix 4	Formació i recerca	
Objectiu estratègic 12	Difondre el coneixement sobre prevenció i seguretat de les persones grans	
	La informació relativa a la seguretat és una eina indispensable per a la detecció de situacions de risc i la identificació d'àmbits prioritaris d'actuació. Per tal d'obtenir una visió tan completa com sigui possible sobre l'estat de la seguretat, cal portar a terme estudis sobre àmbits específics de la seguretat i enquestes de victimització, els resultats dels quals permeten complementar la informació que aporta el registre policial.	
Unitat responsable	Altres unitats internes participants	Operadors externs participants
Institut de Seguretat Pública de Catalunya DG d'Administració de Seguretat DG General de Protecció Civil	DG de la Policia	Diputacions provincials Altres entitats públiques i privades
Accions principals		Indicadors associats
<p>41. Publicació d'un número monogràfic de la <i>Revista de Seguretat Pública de Catalunya</i> sobre la seguretat de les persones grans.</p> <p>42. Explotació i presentació de les dades de les enquestes en l'àmbit de la seguretat de les persones grans.</p> <p>43. Explotació i presentació de les dades de victimització per causa dels accidents de trànsit en els quals són implicades les persones majors de 65 anys.</p> <p>44. Creació d'una taula de treball formada per l'Àrea de Benestar Social de la Diputació de Barcelona i la Direcció General de Protecció Civil per millorar el servei de teleassistència (estudiar tipologies d'usuaris, elaborar missatges clars i continguts per a les sessions formatives, etc.).</p> <p>45. Formació específica a responsables i operadors del servei de teleassistència.</p> <p>46. Realització de jornades monogràfiques sobre la matèria adreçades a especialistes.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Assoliment • Nombre de sessions informatives o actes de difusió dels resultats • Nombre d'exemplars lliurats o de trameses realitzades • Nombre de persones assistents a les sessions de difusió de resultats, jornades o formacions • Nombre de jornades

Eix 4	Formació i recerca	
Objectiu estratègic 13	Incrementar el coneixement de les problemàtiques de seguretat de les persones grans a partir de l'intercanvi d'experiències	
	<p>La situació del maltractament que pateixen les persones grans i, en termes més generals, dels il·lícits penals dels quals són víctimes, sovint s'ha abordat des d'àmbits que no són pròpiament el de la seguretat. Un dels reptes d'aquest Pla és el d'incrementar el coneixement d'aquesta problemàtica des del vessant de la seguretat, per la qual cosa cal intensificar els esforços per aprofundir en aquells aspectes directament relacionats amb la seguretat de les persones grans, a la vegada que cal generar sinèrgies amb altres actors del món de la seguretat i d'altres àmbits, així com amb la ciutadania, per tal de contribuir a generar aquesta massa de coneixement i experiència en l'àmbit de la seguretat i les persones grans.</p>	
Unitat responsable	Altres unitats internes participants	Operadors externs participants
DG d'Administració de Seguretat	Institut de Seguretat Pública de Catalunya	Fòrum Europeu per a la Seguretat Urbana
Accions principals		Indicadors associats
<p>47. Impuls d'un grup de treball internacional amb especialistes sobre la matèria en el marc del Fòrum Europeu de la Seguretat Urbana (EFUS).</p> <p>48. Convocatòria d'una beca d'investigació i recerca destinada a aprofundir en aspectes relacionats amb la seguretat i les persones grans.</p> <p>49. Creació d'un grup de recerca en el tema de la seguretat de les persones grans, en l'àmbit de la recerca universitària.</p> <p>50. Col·laboració en projectes internacionals.</p> <p>51. Elaboració d'un informe sobre mesures preventives que s'estiguin aplicant arreu del món en aquest àmbit.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Assoliment • Nombre de persones integrants o assistents del grup de treball • Nombre de països integrants del grup • Nombre de reunions del grup de treball • Nombre d'informes i estudis elaborats • Nombre de projectes internacionals

Eix 4	Formació i recerca	
Objectiu estratègic 14	Consolidar la formació dels agents del cos de Mossos d'Esquadra i de les policies locals en l'àmbit dels il·lícits penals dels quals són víctimes les persones grans	
	Dotar els membres de la Policia de Catalunya d'eines i habilitats per sensibilitzar-los en l'àmbit dels fets delictius dels quals són víctimes les persones grans, fent una referència especial als casos de maltractament, per tractar-se d'un àmbit que causa un fort impacte en les persones que el pateixen, i també per evitar la possible cronificació d'aquestes situacions.	
Unitat responsable	Altres unitats internes participants	Operadors externs participants
Institut de Seguretat Pública de Catalunya	DG de la Policia DG d'Administració de Seguretat	Departament de Benestar Social i Família Policies locals
Accions principals		Indicadors associats
<p>52. Formació sobre el maltractament a les persones grans adreçada als agents del cos de Mossos d'Esquadra i de les policies locals.</p> <p>53. Formació específica en l'àmbit de les persones grans adreçada al personal dels grups d'Atenció a la Víctima (GAV), a les unitats de Seguretat Ciutadana i a les oficines de Relació amb la Comunitat.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Nombre de cursos • Nombre d'alumnes assistents

9. Mitjans

Per tal de portar a terme les actuacions programades al Pla, cada unitat directiva i organisme autònom del Departament d'Interior disposa d'una dotació de mitjans, tant de recursos humans com materials. Aquests mitjans s'assignen a cada unitat a través de les partides pressupostàries respectives dels pressupostos de la Generalitat de Catalunya.

En conseqüència, el **Pla integral de seguretat de les persones grans 2015-2018** s'articula a partir de les actuacions previstes per cada unitat directiva al Pla departamental, a partir del qual s'elabora el pressupost per programes del Departament. L'aprovació del Pla integral de seguretat de les persones grans no suposa un increment de la despesa pública, atès que es tracta d'un instrument de planificació, coordinació i integració que preveu l'execució d'una sèrie d'actuacions de les diferents unitats directives del Departament d'Interior, que ja compten amb mitjans i recursos propis i amb el pressupost de despeses respectiu. L'aplicació del Pla integral de seguretat de les persones grans no suposarà una despesa afegida, sinó que s'integrarà en les mateixes actuacions ja pressupostades per a cadascun dels exercicis, per la qual cosa la seva aprovació no suposa cap cost addicional significatiu per a l'Administració de la Generalitat.

Així mateix, els departaments i organismes de la Generalitat amb què es col·labora per implementar les diverses actuacions disposen dels mitjans propis a partir de l'assignació de les partides pressupostàries pertinents dels pressupostos de la Generalitat de Catalunya.

10. Coordinació, seguiment i avaluació del Pla

Els objectius estratègics del Pla es materialitzen en un conjunt d'actuacions per tal d'assolir-los. Al Pla es deixa constància de les unitats responsables d'implementar-les, i correspon la seva coordinació a la Secretaria General del Departament d'Interior.

Per tal de fer el seguiment del Pla, s'han definit indicadors per a cada acció principal que desenvolupa els objectius estratègics del Pla. Aquests indicadors permeten conèixer el grau d'execució de les actuacions programades.

El tipus d'indicador varia en funció de cada actuació. Així, quan es tracta d'accions que es completen en la realització d'un projecte —com ara la constitució d'un grup de treball, la formalització d'un conveni, etc.—, s'ha introduït un indicador binari (assoliment) en funció de si l'acció s'ha assolit o no. En els altres casos, s'han aportat indicadors numèrics referits a la implementació de les actuacions.

D'altra banda, al final de cada exercici s'elabora un informe d'avaluació i seguiment en què es presenten els indicadors principals i se n'analitza l'evolució. Aquests informes són un element de coneixement per a la introducció de millores i la definició de nous objectius.

GRANS PERSONES AMB TOTA **SEGURETAT**

Generalitat de Catalunya
Departament d'Interior